

Plakate aus Theresienstadt / Plakáty z terezínského ghetta

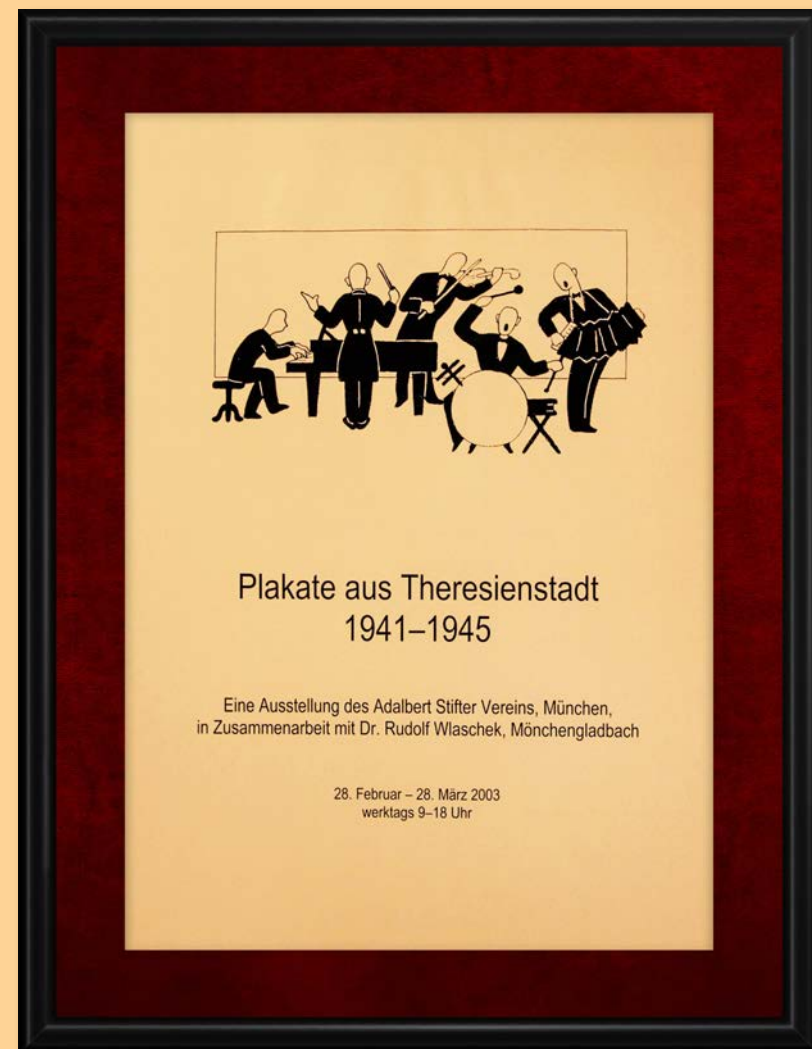
Eine Ausstellung des / Výstavu připravil:

Adalbert
Stifter
Verein

Gefördert durch / S podporou:

Die Beauftragte der Bundesregierung
für Kultur und Medien

Titelplakat „Plakate aus Theresienstadt“ / Titulní plakát „Plakáty z Terezína“

Theresienstadt 1941–1945

Die Festung Theresienstadt wurde Ende des 18. Jahrhunderts unter Kaiser Josef II. in Nordböhmen, nahe des Zusammenflusses von Eger und Elbe errichtet. Sie war bis nach dem Ersten Weltkrieg Garnisonsstadt des österreichischen und nach 1918 des tschechoslowakischen Militärs.

1941 wurde diese Stadt für Zehntausende Juden zur Schicksalsstadt, als die SS Theresienstadt zu einem so genannten 'Vorzugslager' für Juden aus dem Protektorat Böhmen-Mähren erklärte. Vom 24. November 1941 bis zum 13. März 1945 kamen 122 Transporte allein aus Böhmen und Mähren mit 53.272 Personen nach Theresienstadt, von denen nur 2.666 überlebten. In dieses Sonderlager, das die irreführende Bezeichnung „Ghetto Theresienstadt“ trug, kamen in der Folge auch Transporte aus Deutschland und anderen europäischen Ländern.

Wer hinter den Mauern der Festung war, für den gab es kein Entrinnen.

Gleich nach der Ankunft der ersten Transporte aus Prag 1941 begannen junge Künstler, heimlich in den Unterkünften vorzulesen, zu singen und auf Ersatzinstrumenten zu spielen. Später erlaubte die SS-Lagerkommandantur diese kulturellen Aktivitäten, soweit der Inhalt nicht gegen nationalsozialistische Grundsätze verstieß, und ab 1944 wurden sie zum Teil sogar angeordnet. So sollten die kulturellen Darbietungen zum Beispiel einer Kommission des Internationalen Roten Kreuzes zeigen, welche Freiheiten die Juden in Theresienstadt, also in einem Konzentrationslager, hatten. So mußte im Lager auch ein Propagandafilm gedreht werden, der später unter dem Titel *Der Führer schenkt den Juden eine Stadt* bekannt wurde.

In ihrer knapp bemessenen Freizeit fanden viele Häftlinge Zugang zu kulturellen Aktivitäten, die von den Mitgefangenen entwickelt wurden. Unter ihnen befanden sich qualifizierte Schauspieler, erfolgreiche Komponisten, Musiker, Sänger und Wissenschaftler, die den Menschen im Lager Stunden der Entspannung und des Vergessens bereiteten.

Trotz dieser Zugeständnisse im Lagerleben vegetierte der größte Teil der Häftlinge unter demütigenden und menschenunwürdigen Umständen dahin, die Menschen litten Hunger, wurden gequält, waren rechtlos. Theresienstadt war für viele eine Durchgangsstation auf dem Weg in die Todeslager des Ostens.

Terezín 1941–1945

Pevnost Terezín byla zbudována na konci 18. století za panování císaře Josefa II. v severních Čechách nedaleko soutoku Ohře a Labe. Až do konce první světové války byl Terezín posádkovým městem rakouské a po roce 1918 také československé armády.

V roce 1941 se Terezín stal pro desetitisíce Židů osudovým místem, když jednotky SS z města vyvytvořily tzv. »ukázkový« tábor pro Židy z Protektorátu Čechy a Morava. V období od 24. listopadu 1941 až do 13. března 1945 sem dorazilo jen z území Čech a Moravy 122 transportů s 53 272 osobami, z nichž přežilo pouze 2666. Do tohoto speciálního koncentračního tábora, který byl nesprávně označován také jako »Ghetto Terezín«, přijížděly ovšem také transporty z Německa a jiných evropských zemí.

Pro ty, kdo se ocitli za zdmi této pevnosti, nebylo úniku.

Hned po příjezdu prvních transportů z Prahy v roce 1941 začali mladí umělci v barácích tajně pořádat předčítání a hudební večery, hráli na improvizovaných nástrojích. Později SS velitelství tábora tyto kulturní aktivity povolilo, pokud jejich obsah nebyl v rozporu s podstatou národně-socialistické ideologie, a od roku 1944 byly tyto činnosti z části dokonce nařizovány.

Tak měla tato kulturní představení například dokázat komisi Mezinárodního Červeného kříže, že Židé v Terezíně, tedy v koncentračním táboře, jsou svobodní. Proto byl v táboře také natočen propagandistický film známý později pod názvem *Vůdce* daroval Židům město.

Během velmi spoře vyměřeného volného času se mnozí vězni účastnili kulturních aktivit, které byly pořádány jejich spoluvězni. Mezi nimi se nacházeli profesionální herci, úspěšní skladatelé, hudebníci, pěvci a vědci, kteří lidem v táboře poskytli svou tvorbou chvíle oddechu a zapomnění.

I přes tyto ústupky drtivá většina vězňů v táboře přežívala za ponižujících a nelidských podmínek, lidé zde trpěli hladem, byli mučeni, žili v naprostém právním vzeduchoprázdnu. Terezín měl být pro většinu z nich pouze přestupní stanicí na cestě do vyhlazovacích táborů na východě.

Die Herrmann-Sammlung

Im Archiv der Festung Theresienstadt liegt die so genannte Herrmann-Sammlung. Sie besteht aus mehr als 500 Farbzeichnungen und bezieht sich auf die kulturellen Aktivitäten sowie Sportveranstaltungen und Schwachwettkämpfe deutschsprachiger jüdischer Häftlinge. Was die Kulturarbeit betrifft, so handelt es sich weitgehend um Programme von Theatervorstellungen und Konzerten, Ankündigungen von Kabarett- und Revueveranstaltungen, Einladungen zu Rezitations- und Liederabenden sowie wissenschaftlichen und theologischen Vorträgen.

Darüber hinaus enthält sie Notenblätter und auch Porträts sowie Blätter mit Unterschriften von Künstlern, oft mit persönlichen Widmungen an den Sammler dieser Blätter, Karl Herrmann.

Ihm ist zu verdanken, daß die künstlerischen Arbeiten der Mithäftlinge der Nachwelt erhalten blieben.

Karl Herrmann war im Rahmen der jüdischen Selbstverwaltung des Lagers verantwortlicher Hauswart in der Hamburger Kaserne. Er wollte die Zeichnungen für die Zukunft bewahren, damit sie Zeugnis ablegten vom kulturellen Schaffen der Juden im Ghetto, die bereit waren, ihren Mithäftlingen trotz der Bedrängnisse des Lageralltags und trotz ständiger Angst Stunden der Entspannung und Freude zu bereiten.

Karl Herrmann wurde mit dem letzten Transport am 28. Oktober 1944 nach Auschwitz deportiert. Vor seiner Abfahrt versteckte er seine Sammlung von Farbzeichnungen im Gebäck seiner Unterkunft. Seine Frau, die 1945 aus dem KZ Bergen-Belsen zurückkam, rettete die Sammlung. Karl Herrmann überlebte Auschwitz, er starb 1948 in Prag.

Sbírka Karla Herrmanna

V archivu Pevnosti Terezín je uložena tzv. sbírka Karla Herrmanna. Tvoří ji více než 500 barevných kreseb a vztahuje se ke kulturním a sportovním aktivitám a také např. šachovým utkáním židovských německy mluvících vězňů. Pokud jde o kulturní záležitosti, jedná se většinou o programy divadelních představení a koncertů, oznámení kabaretních a revuálních vystoupení, pozvánky na recitační nebo písňové večery, ale také na vědecké či teologické přednášky.

Dále sbírka obsahuje partitury, portréty či lístky s podpisy umělců, často i s osobním věnováním pro Karla Herrmanna, jenž tyto dokumenty schraňoval.

Jemu vděčíme za to, že se umělecká tvorba vězňů dochovala pro další generace.

Herrmann byl v rámci židovské samosprávy tábora pověřeným domovníkem v hamburských kasárnách. Chtěl tyto kresby zachránit pro budoucí pokolení, aby podaly svědectví o kulturní činnosti Židů v ghettu, kteří byli i přes strašlivé životní podmínky všedního dne v koncentračním táboře a navzdory neustálému strachu schopní připravit hodiny odpočinku a uvolnění a radosti svým spoluvězňům.

Karl Herrmann byl deportován posledním transportem dne 28. října 1944 do Osvětimi. Před odjezdem uschoval svoji sbírku barevných kreseb v trávě svého ubytování. Jeho žena, která se roku 1945 vrátila z koncentračního tábora Bergen-Belsen, sbírku zachránila. Karl Herrmann Osvětim přežil, umřel roku 1948 v Praze.

<u>Freizeitgestaltung:</u>		
K/0	Leitung	Moritz Henschel
K/10	Administrative Leitung	Rath, Dr. Weiner
K/11	Sekretariat	Dr. Hans Mautner
K/12	Programmbearbeitung	Anna Zelenka
K/13	Finanzgeb. u. Eintrittskart.	Dr. Georg Kohn
K/14	Bezirksarbeit	
K/15	Probenplan	Anna Zelenka
K/20	Technische Abteilung	Otto Inebator
K/21	Materialbeschaffung	Dr. Ed. Winter
K/22	Episur u. Dekoration	Architekt Franz Zelenka
K/23	Säbverwaltung	Dr. Friedner, Hans
K/30	Theater	Kamil Hoffmann
K/31	Deutsches Theater	Curt Weiss
K/32	Tschechisches Theater	Gustav Schorsch
K/34	Kabarett	Kurt Jaron
K/35	Bühnenveranstaltungen	Maria Strauss
K/40	Musiksektion	Hans Krass
K/41	Opern- u. Vokalmusik	Rafael Schächter
K/42	Instrumentalmusik	Gideon Klein
K/43	Kaffeehausmusik	Paul Libensky
K/44	Instrumentenverwaltg.	Paul Libensky
K/50	Vortragswesen	Dr. Franz Kahn
K/51	Allgemeine Vorträge	Prof. Dr. Emil Uitz
K/52	Jüdische Vorträge	Dr. Franz Kahn
K/53	Fremdsprachige Vorträge	Prof. Dr. Max Adler
K/54	Hebraika	Prof. Kestenbaum
K/55	Isach	Isidor Jocher
K/56	Frauenvorträge	Hana Steiner
K/60	Zentralbücherei	Prof. Dr. Emil Uitz
K/61	Allgemeine Abteilung	
K/62	Jüdische Abteilung	
K/63	Hebräische Abteilung	
K/64	Fachliteratur	
K/65	Bibliophile Abteilung	Dr. Ederik Winter
K/70	Sportveranstaltungen	Ota Hermann
K/71	Fussball	Gustav Kraschitz
K/72	Valleyball	Franz Kohn
K/73	Handball	Rudolf Klein
K/74	Basketball	Kurt Löbl
K/75	Tischtennis	

Organisationsstruktur der „Freizeitgestaltung“/
Organizační struktura „volnočasových aktivit“

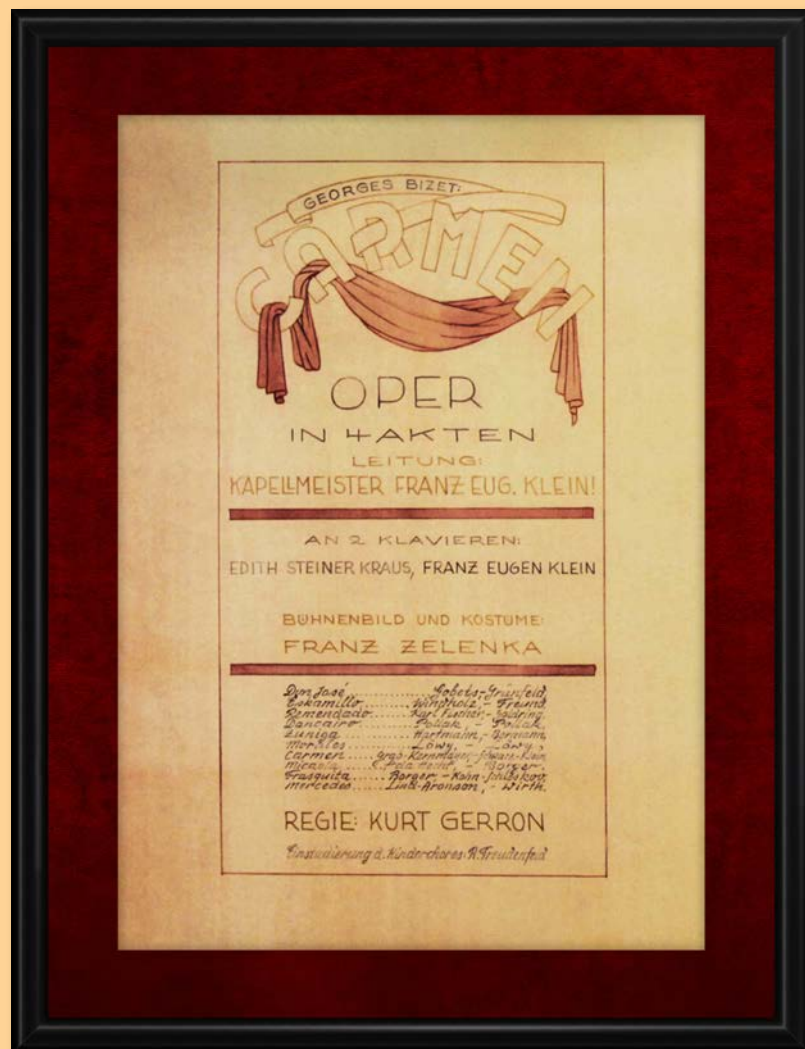
W.A. MOZART
Die Zauberflöte
Oper in 2 Aufzügen
MUSIKALISCHE LEITUNG: RAFAEL SCHÄCHTER

Sarastro - Fried, Bermann
Tamino - Grünfeld, Goleto
Sprecher - Bermann, Fried
Ein Priester - Singer
Königin der Nacht - Hecht
Pamina - Podolier
I. Dame - Berger
II. Dame - Lind-Aronson
III. Dame - Fuchs/Grab-Herrn-mayer
I. Knabe - Mühlstein
II. Knabe - Hofmeister
III. Knabe - Klein
Papageno - Windholz
Papagena - Berger
Monostatos - Heymann
I. Geharnischter - Singer
II. Geharnischter - Polak

VERBINDUNGSPROSA EINGERICHTET
VON DR. KAMIL HOFFMANN,
SPRICHT DR. BÉHAL

„Die Zauberflöte“ / „Kouzelná flétna“

Bei der Aufführung der „Zauberflöte“ hatte Rafael Schächter, ehemals Dramaturg und Korrepetitor am Tschechischen Nationaltheater in Prag, die musikalische Leitung. Er starb auf dem Todesmarsch von Auschwitz im Jahre 1945. / Při uvedení „Kouzelné flétny“ měl hudební vedení Rafael Schächter, dřívější dramaturg a korepetitor v Národním divadle v Praze. Umřel během pochodu smrti z Osvětimi v roce 1945.

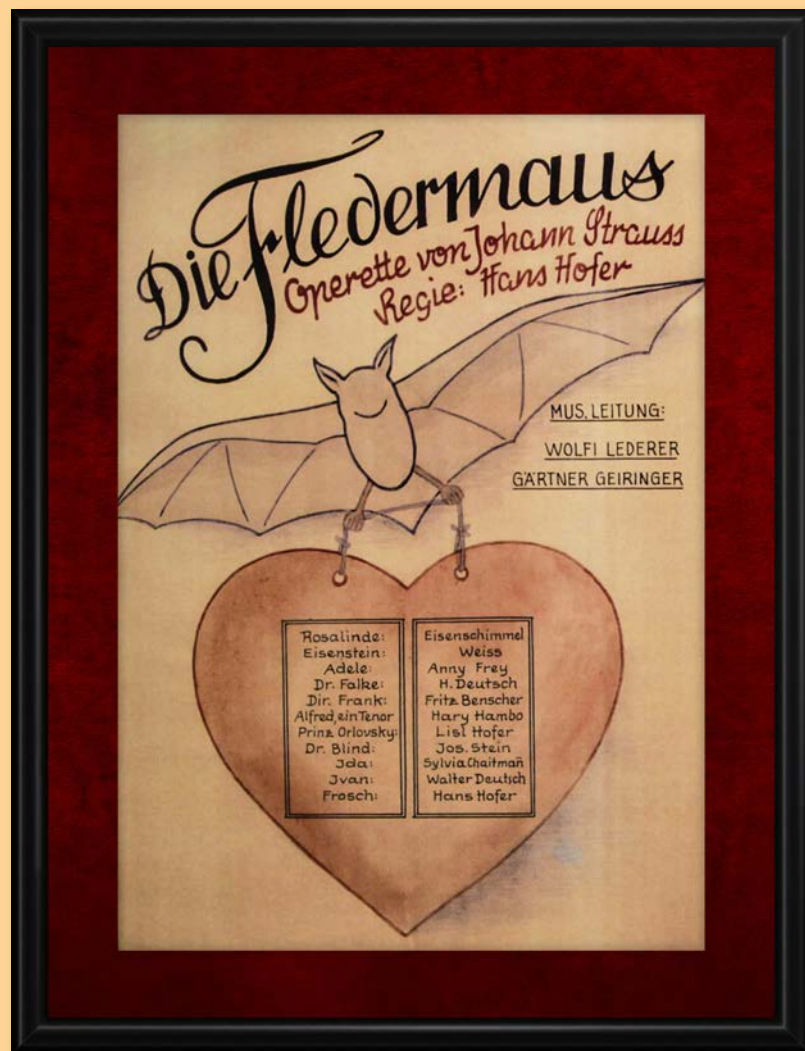
„Carmen“ / „Carmen“

Bei der Aufführung der Oper „Carmen“ konnten wie bei anderen Darbietungen nur Ausschnitte geboten werden. Franz Eugen Klein, der Dirigent, der von Wien nach Theresienstadt deportiert worden war, starb im Oktober 1944 in Auschwitz. / Při uvedení opery „Carmen“ směly být — stejně jako v případě jiných představení — uvedeny pouze úryvky z díla. Dirigent Franz Eugen Klein, jenž byl deportován do Terezína z Vídně, umřel v říjnu 1944 v Osvětimi.

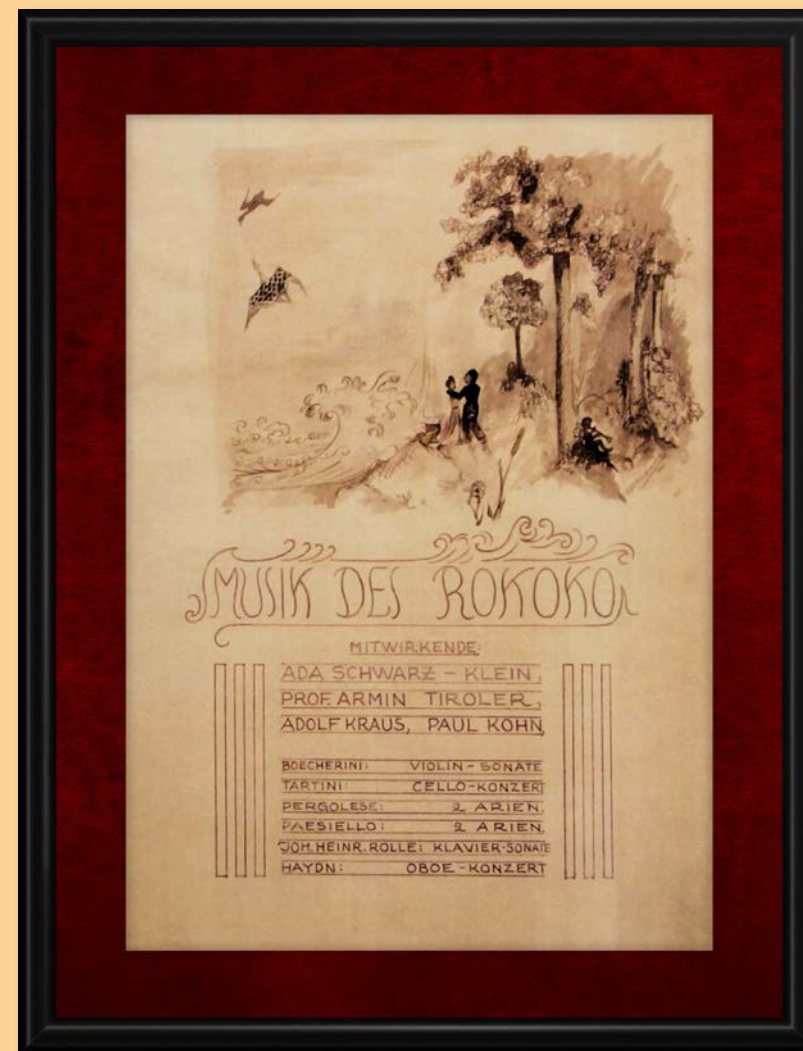
„Tosca“ / „Tosca“

Franz Eugen Klein dirigierte im Lager auch die Oper „Tosca“. Die Hauptdarstellerin Ada Hecht war vor ihrer Deportation Mitglied der Wiener Volksoper. Sie überlebte Theresienstadt und Auschwitz und wurde Gesangslehrerin in Berlin. / Franz Eugen Klein v táboře dirigoval také operu „Tosca“. Hlavní představitelka Ada Hechtová byla před deportací členkou Vídeňské lidové opery. Přežila Terezín i Osvětim a působila po válce v Berlíně jako učitelka zpěvu.

„Die Fledermaus“ / „Netopýr“

Ebenso beliebt wie die Opern waren im Ghetto auch die Operetten. Als eine der ersten wurde „Die Fledermaus“ unter der Regie von Hans Hofer aufgeführt. Wolfgang Lederer, der aus Prag stammende Dirigent, überlebte Auschwitz und emigrierte 1945 in die Türkei. / Stejně jako opery byly v ghettu oblíbeny také operety. Jako jedna z prvních byla v režii Hanse Hofera uvedena opereta „Netopýr“. Wolfgang Lederer, dirigent pocházející z Prahy, přežil Osvětim a v roce 1945 emigroval do Turecka.

„Musik des Rokoko“ / „Hudba rokoka“

Beim Konzert „Musik des Rokoko“ wirkte die Mezzosopranistin Ada Schwarz-Klein mit, die am Deutschen Theater Prag engagiert war, bevor sie nach Theresienstadt deportiert wurde. Sie kam im Konzentrationslager Klein Trostinetz zu Tode. / Na koncertu „Hudba rokoka“ vystoupila mezzosopranistka Ada Schwarz-Kleinová, která před svou deportací do Terezína působila v Novém německém divadle v Praze. O život přišla ve vyhlazovacím táboře Malý Trostinec.

Musikalische Darbietungen

Die im Lager dargebotene Musik, ob klassisch oder modern, war von hohem Niveau. Das lag an der großen Zahl von im Lager gefangen gehaltenen Komponisten, Dirigenten, qualifizierten Instrumentalisten und ausgebildeten Sängern.

Von den Musikern ist zunächst der Komponist, Musikpädagoge und Musikkritiker VIKTOR ULLMANN zu nennen. Er komponierte im Ghetto mehr als 20 Werke, von denen wohl die Oper *Der Kaiser von Atlantis oder der Tod dankt ab* das bedeutendste ist.

Als Nächster ist HANS KRÁSA zu nennen, der mit seiner Kinderoper *Brundibár* und der Kantate *Die Erde ist des Herrn* hervortrat, und dann FRANZ EUGEN KLEIN mit der Oper *Der gläserne Berg*, die im Lager uraufgeführt wurde.

Eng verbunden mit den Komponisten waren die Leiter von Chören und Musikkapellen, die zum Teil auch selbst komponierten. Der Berliner Pianist und Komponist CARLO TAUBE schuf in Theresienstadt die *Theresienstädter Symphonie* und gründete ein Orchester aus Streichern und Akkordeonspielern. Der Dirigent KARL FISCHER bildete einen liturgischen Chor und brachte mit seinem Ensemble die Oratorien *Elias* von Mendelssohn und *Die Schöpfung* von Haydn zur Aufführung.

Das herausragende musikalische Ereignis im Ghetto war aber wohl die Aufführung von Verdis *Requiem*. Es war eine Meisterleistung des Dirigenten RAFAEL SCHÄCHTER, das Werk im Laufe eines Jahres einzustudieren; später wurde der gesamte Chor nach Auschwitz deportiert. Auch die Chormitglieder einer weiteren Einstudierung gingen nach wenigen Aufführungen nach Auschwitz in den Tod.

Von den Pianistinnen und Pianisten, die den Zuhörern Musik in höchster Vollendung boten, müssen ALICE SOMMER-HERZ, EDITH STEINER-KRAUS, JULIETTE ARÁNYI, RENÉE GÄRTNER-GEIRINGER sowie WOLFGANG LEDERER genannt werden, von den Sängerinnen und Sängern die Sopranistinnen ANNE FREY, MARION PODOLIER und GERTRUDE BORGER und die Mezzosopranistinnen HILDA ARONSON-LINDT und ADA SCHWARZ-KLEIN, von den Tenören DAVID GRÜNFELD, FRITZ KÖNIGSGARTEN und MACHIEL GOBETS, schließlich von den Bassisten WALTER WINDHOLZ, FRIEDRICH BORGES und KARL BERMANN.

Hudební představení

Hudba v táboře, ať již šlo o hudbu klasickou nebo populární, byla prováděna na velmi vysoké úrovni. Důvodem byl velký počet vězňů, kteří byli skladateli, dirigenty, profesionálními hudebníky či pěvci.

Z řady hudebníků jmenujme na prvním místě skladatele, hudebního pedagoga a kritika VIKTORA ULLMANN. V ghettu složil více než 20 děl, z nichž je nejdůležitější opera *Císař Atlantidy* aneb *Odepření smrti*.

Dalším známým skladatelem byl HANS KRÁSA, který na sebe upozornil svou dětskou operou *Brundibár* a kantátou *Země je Páně*, a také FRANZ EUGEN KLEIN se svou operou *Skleněná hora*, jejíž premiéra byla provedena v táboře.

Velmi úzce se skladateli spolupracovali vedoucí sborů a hudebních kapel, někteří z nich také sami skládali hudbu. Berlínský klavírista a skladatel CARLO TAUBE v Terezíně napsal svoji Terezínskou symfonii a založil orchestr z hráčů na smyčcové nástroje a na akordeon. Dirigent KARL FISCHER vytvořil liturgický sbor a se svým tělesem provedl oratoria *Eliáš* Felixe Mendelssohna a *Stvoření světa* Josepha Haydna.

Význačnou hudební událostí v ghettu bylo uvedení Verdiho *Requiem*. Šlo o mistrovský počín dirigenta RAFAELA SCHÄCHTER, který toto rozsáhlé dílo nastudoval během jednoho roku; celý pěvecký sbor byl později deportován do Osvětimi. Také členové sboru dalšího nastudování díla byli posláni po několika provedeníh na smrt do Osvětimi.

Z pianistů a pianetek, kteří svým spoluvězňům nabídli hudební vystoupení nejvyšší kvality, jmenujme ALICI SOMMER-HERZOVOU, EDITH STEINER-KRAUSOVOU, JULIETTE ARÁNYIOVOU, RENÉE GÄRTNER-GEIRINGEROVOU a také WOLFGANGA LEDERERA, z pěvkyní a pěvců zmiňme ANNE FREYOVOU, MARION PODOLIEROVOU, GERTRUDE BORGEROVOU a mezzosopranistku HILDE ARONSON-LINDTOVOU či ADU SCHWARZ-KLEINOVOU, z tenorů uveďme DAVIDA GRÜNFELDA, FRITZE KÖNIGSGARTENA a MACHIELA GOBETSE, z basistů WALTERA WINDHOLZE, FRIEDRICH BORGESSE a KARLA BERMANNA.

**Bedřich Smetana „Vokale Kompositionen“ /
„Vokální skladby“ Bedřicha Smetany**

Bei einem Smetana-Konzert, das Rafael Schächter dirigierte, begleitete der Bassbariton Karl Bermann die Sänger am Klavier. Der Solist des Abends, der Bariton Walter Windholz, sang auch in der „Verkauften Braut“ und in „Figaros Hochzeit“. Am 16. Oktober 1944 wurde er nach Auschwitz verschleppt, wo er umkam. / Na smetanovském koncertu, který dirigoval Rafael Schächter, doprovázel zpěváky basbaryton Karel Bermann na klavír. Sólista večera, baryton Walter Windholz, zpíval také v „Prodané nevěstě“ a ve „Figarově svatbě“. 16. října 1944 byl odvezen do Osvětimi, kde zahynul.

**Gideon Klein „Klavierkonzert“ /
„Klavírní koncert“ Gideona Kleina**

Gideon Klein zählte im Lager zu den größten Pianisten. Er wurde wegen seiner Perfektion von Viktor Ullmann besonders gelobt. Auch als Komponist trat Gideon Klein hervor. Im Januar 1945 kam er im Arbeitslager Fürstengrube um. / Gideon Klein patřil k nejznámějším pianistům v táboře. Viktor Ullmann vyzdvihoval především přesnost jeho hry. Gideon Klein byl také vynikající skladatel. V lednu 1945 přišel o život v pracovním táboře Fürstengrube.

Franz Schubert „Kammermusikabend“ /
„Večer komorní hudby“ z děl Franze Schuberta

Kammermusikabende wie dieser erfreuten sich vor allem bei älteren Musikkennern besonderer Beliebtheit. / Hudební večery komorní hudby jako tento se těšily veliké oblibě především u starších znalců klasické hudby.

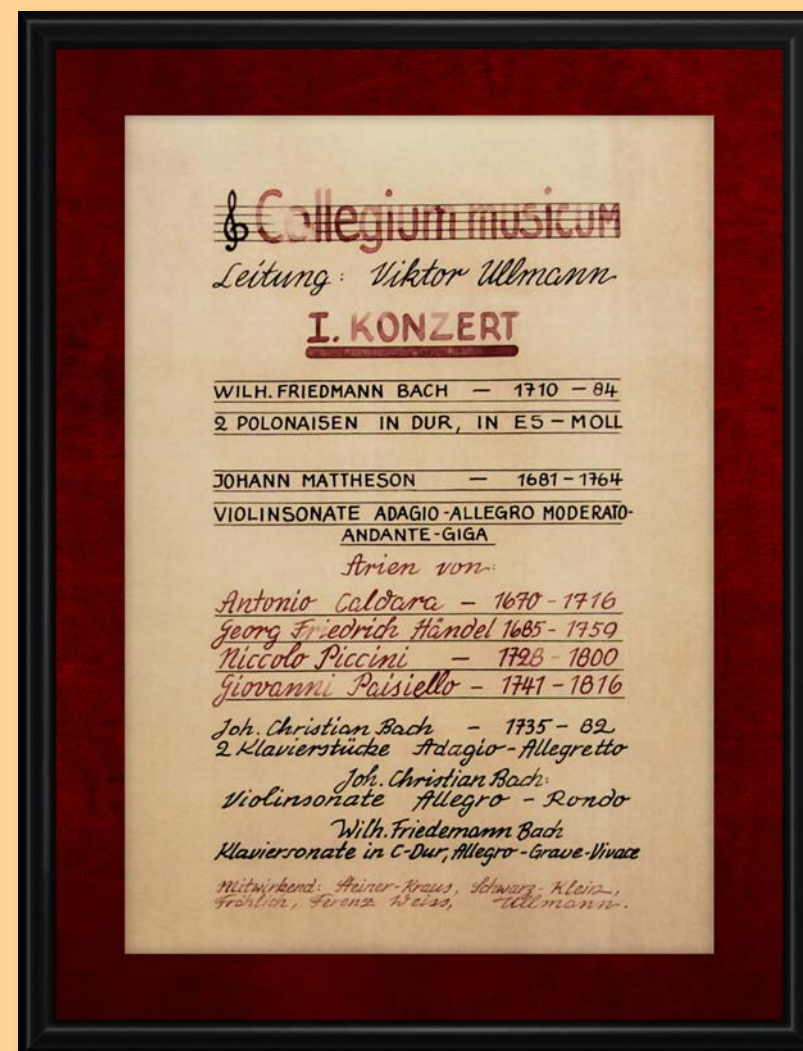
Liederabend Fritz Königsgarten /
Písňový večer Fritze Königsgartena

Als Tenor nahm Fritz Königsgarten an zahlreichen Liederabenden teil und begeisterte mit seiner Stimme die Zuhörer. Er war bereits im Dezember 1941 aus Brünn ins Ghetto deportiert worden. Sein Leben endete im Oktober 1944 in Auschwitz. / Tenor Fritz Königsgarten vystoupil na mnoha písňových večerech a uchvacoval publikum svým hlasem. Do ghetta byl z Brna deportován již v prosinci 1941. Zemřel v říjnu 1944 v Osvětimi.

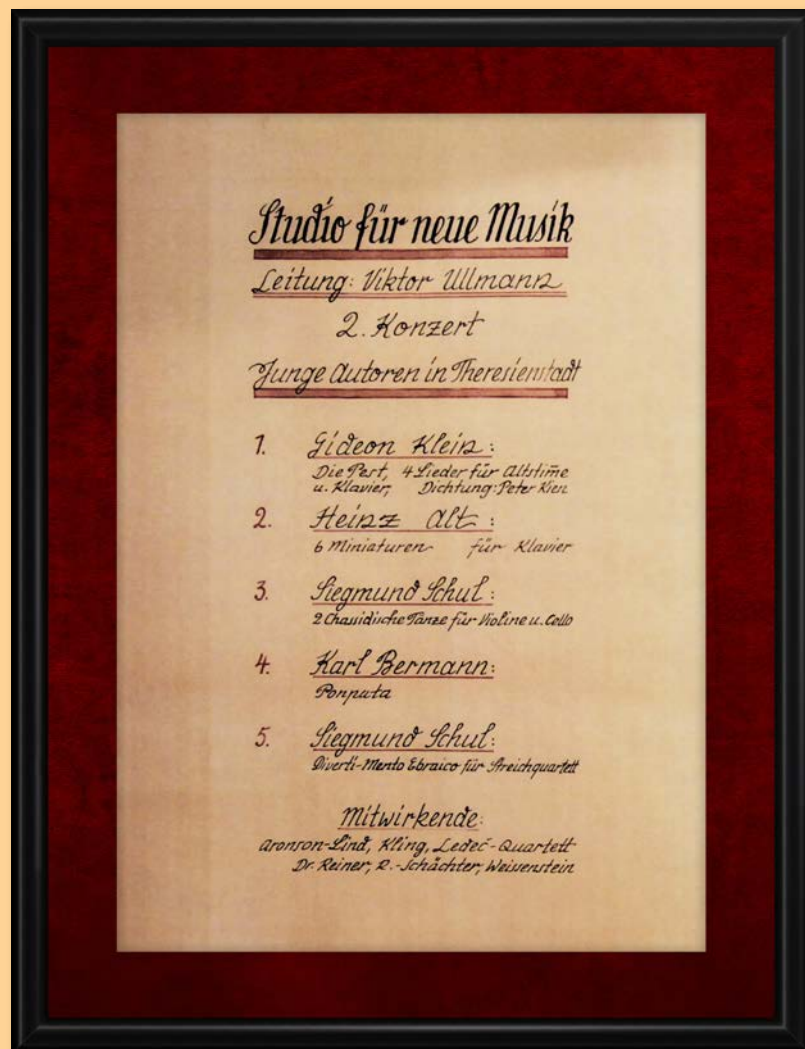
Lieder — Arien mit Machiel Gobets /
Písňe — árie s Machielem Gobetsem

Wieder einmal begleitete die Pianistin Renée Gärtner-Geiringer einen Solisten, den Tenor Machiel Gobets. Der ehemalige Sänger der Königlich -Niederländischen Oper nahm im Lager an verschiedenen Opern, Operetten- und Kabarettveranstaltungen teil. Er starb im April 1945 im Konzentrationslager Dachau. / Pianistka Renée Gärtner-Geiringerová doprovázela sólistu, tenora Machiela Gobetse. Bývalý pěvec Královské nizozemské opery se v táboře podílel na různých operních, operetních a kabaretních představeních. Zahynul v dubnu 1945 v koncentračním táboře Dachau.

Collegium musicum / Collegium musicum

Gegründet wurde das Collegium musicum von Viktor Ullmann. Vor seiner Deportation ins Ghetto Theresienstadt war Ullmann Musiklehrer in Prag, später Operndirektor in Aussig und Prag. Am 16. Oktober 1944 wurde er nach Auschwitz deportiert, wo er vergast wurde. / Skupinu Collegium musicum založil Viktor Ullmann. Před deportací do ghetta Terezín byl Ullmann učitelem hudby v Praze, později ředitelem opery v Ústí nad Labem a Praze. 16. října 1944 byl deportován do Osvětimi, kde zahynul v plynové komoře.

Studio für neue Musik / Studio nové hudby

Viktor Ullmann leitete auch das Studio für neue Musik. Die jüngeren Musiker hatten ihm für ihre Weiterbildung viel zu verdanken. Ullmanns größtes Werk „Der Kaiser von Atlantis oder der Tod dankt ab“ entstand im Ghetto, durfte aber dort nicht aufgeführt werden. Die Partitur ist erhalten geblieben. / Viktor Ullmann umělecky vedl také Studio nové hudby. Mladší hudebníci mu vděčili za mnohé, za podporu i předávání zkušeností. Ullmannova opera „Císař Atlantidy aneb Odepření smrti“ vznikla v ghetu, nesměla být ovšem provedena. Partitura se dochovala.

Stadtkapelle / Městská kapela

In dem 1944 errichteten Musikpavillon unterhielten Carlo Taube, der Leiter der Stadtkapelle, und Peter Deutsch, Verfasser der Begleitmusik zu dem Propagandafilm „Theresienstadt. Dokumentarfilm aus dem jüdischen Siedlungsgebiet“ (bekannt als: „Der Führer schenkt den Juden eine Stadt“), zahlreiche Zuhörer. Carlo Taube endete 1944 in Auschwitz, Peter Deutsch überlebte in Theresienstadt und starb 1965 in Dänemark. / V hudebním pavilónu zbudovaném v roce 1944 pořádali Carlo Taube, vedoucí městské kapely, a Peter Deutsch, autor doprovodné hudby k propagandistickému filmu „Terezín. Dokumentární film z židovského sídelního území (známý jako „Vůdce daroval Židům město“), mnohé koncerty. Carlo Taube zahynul roku 1944 v Osvětimi, Peter Deutsch přežil v Terezíně a umřel roku 1965 v Dánsku.

Unterhaltungsmusik / Populární hudba

Die fünf Musiker des Swing-Clubs wurden anlässlich eines Besuches des Internationalen Roten Kreuzes, bei dem sie im Ghetto spielen mussten, in dunkle, elegante Anzüge gesteckt. Sie spielten u.a. Musik aus Rundfunksendungen. / Při příležitosti koncertu pro návštěvu Mezinárodního Červeného kříže bylo navlečeno pět hudebníků Swingového klubu do tmavých elegantních obleků. Hrála se mj. hudba z rozhlasových pořadů.

Swingorchester / Swingový orchestr

Die jungen Musiker des Swing Orchesters, die moderne Musik spielten, kamen überwiegend aus Prag. Martin Roman, der Leiter des Orchesters, überlebte neben Theresienstadt auch das Konzentrationslager Kaufering und emigrierte in die USA. / Mladí hudebníci Swingového orchestru, kteří hráli populární hudbu, pocházeli především z Prahy. Martin Roman, vedoucí orchestru, přežil jak Terezín, tak i koncentrační tábor Kaufering a po válce emigroval do USA.

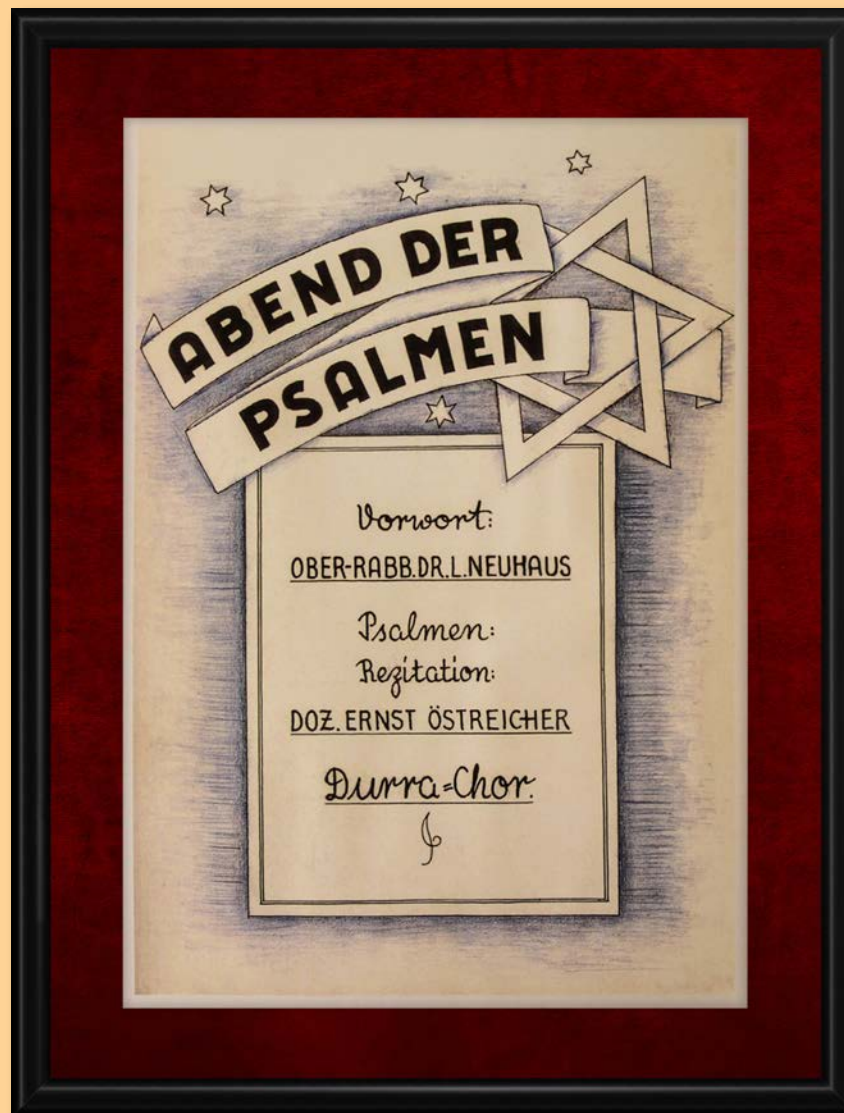
Künstler-Trio / Umělecké trio

Die Mitglieder des Künstler-Trios kamen alle ums Leben. Professor Horwitz und Adolf Strauss starben im Oktober 1944 in Auschwitz, Alfred Raab im Februar 1945 in Dachau. / Všichni členové Uměleckého tria přišli o život. Profesor Horwitz a Adolf Strauss zahynuli v říjnu 1944 v Osvětimi, Alfred Raab v únoru 1945 v Dachau.

Ledeč-Quartett / Kvarteto Ledeč

Zum Ledeč-Quartett gehörten tschechische und auch deutsche Musiker. Egon Ledeč war vor seiner Deportation sowohl Mitglied des Reichenberger Theaterorchesters als auch der Tschechischen Philharmonie. Im Jahre 1944 wurde er in Auschwitz umgebracht. / Kvarteto Ledeč sestávalo z českých i německých hudebníků. Egon Ledeč byl před deportací členem Libereckého divadelního orchestru a také České filharmonie. V roce 1944 byl zavražděn v Osvětimi.

Abend der Psalmen / Večer žalmů

Im Ghetto gab es keine Synagoge. Die Häftlinge trafen sich zum Gottesdienst und anderen religiösen Zusammenkünften in ihren Kasernen. Die christlichen Häftlinge feierten ihre hohen Festtage ebenfalls in den Unterkünften. Die katholische Stadtkirche blieb ihnen verschlossen. / V ghettu nebyla synagoga. Vězni se k modlitbám a jiným religiózním příležitostem setkávali v kasárnách. Křesťanští vězni slavili své svátky rovněž v barácích. Katolický kostel ve městě jim nebyl přístupný.

Tempelchor / Chrámový sbor

Der gemischte Tempel-Chor wurde besonders von Oberrabbiner Leo Baeck gefördert, der im Lager zahlreiche religiös-wissenschaftliche Vorträge hielt und Theresienstadt überlebte. / Smíšený chrámový sbor byl podporován obzvláště vrchním rabínem Leo Baeckem, který měl v ghettu početné nábožensko-vědecké přednášky a který Terezín přežil.

Fischerchor / Fischerův sbor

Der aus Preßburg stammende Dirigent Karl Fischer gründete den Fischerchor, der vor allem die geistliche Musik pflegte und besonders die religiös gebundenen Juden ansprach. / Dirigent Karl Fischer pocházející z Bratislavy založil Fischerův sbor, který prováděl především duchovní hudbu a oslovoval obzvláště nábožensky založené Židy.

Theater, Vorträge, weitere kulturelle Aktivitäten

Neben musikalischen Darbietungen spielte auch das deutsche Sprechtheater mit klassischem und zeitgenössischem Repertoire in der 'Freizeitgestaltung eine wichtige Rolle. Unter der Regie des Berufsschauspielers KURT GERRON gelangten Dramen u.a. von Shakespeare, Tschechow, Schiller und Lessing zur Aufführung. Es wurden auch Theaterstücke aufgeführt, die im Ghetto geschrieben wurden, wie *Die Marionetten* von PETER KIEN und *Der Erfolg des Kolumbus* von OTTO BROD.

Ebenso große Bedeutung wie das Sprechtheater hatte im Ghetto das Kabarett, besonders das deutsche Kabarett *Karussell* von Kurt Geron. In Parodien, ironischen Berichten und bissigen Satiren wurde die bittere Wahrheit des Ghettoalltags verschlüsselt dargestellt. Die Kabarettisten konnten in ihren Texten nur andeuten, was sie aussagen wollten; die Gefahr, am nächsten Tag einem Osttransport zugeteilt zu werden, war zu groß. Trotzdem verstanden die kulturhungrigen Zuhörer den Sinn der Texte, durch die ihre Widerstandskraft und ihr Lebensmut gestärkt wurde.

Großen Anklang fanden im Ghetto auch die Vorträge. Hochqualifizierte Wissenschaftler, Philosophen, Theologen, Juristen, Mediziner und Techniker boten eine solche Vielzahl von Vorträgen, wie sie selbst in Großstädten nur selten zu finden war. Allein zwischen 1942 und 1944 wurden von den Mitgliedern der Gruppe PHILIPP MANES über 500 Vorträge gehalten, insgesamt sprachen zwischen 1942 und 1945 mehr als 500 Redner in 2280 Vorträgen vor den aufmerksamen Zuhörern. Die Themen wurden in Fachzirkeln, in Arbeitsgemeinschaften und sogar in Seminaren diskutiert und vertieft.

Auch auf eine Lagerbibliothek konnte zurückgegriffen werden, deren Grundlage die bei den ankommenden Transporten beschlagnahmten Bücher bildeten.

Die inhaftierten Maler mußten offiziell die Berichte des Ältestenrates an die deutsche Lagerführung illustrieren, aber im Geheimen zeichneten sie realistische Schreckensbilder von den Elendsquartieren, vom hilflosen Dasein der Greise, der Kranken und Behinderten.

Nachdem diese Bilder aus dem Lager herausgeschmuggelt worden waren, wurden sie von der Gestapo in Prag entdeckt. Daraufhin wurden die meisten Künstler in das Vernichtungslager Auschwitz deportiert.

Durch das Lager gingen zwischen 1941 und 1945 insgesamt rund 140.000 Juden, von denen nur etwa 30.000 überlebten.

Divadlo, přednášky, další kulturní aktivity

V organizaci „volnočasových aktivit“ hrálo vedle hudebních představení a koncertů důležitou roli také divadlo s klasickým či moderním repertoárem. V režii profesionálního herce KURTA GERRONA byla uvedena drama Shakespeara, Čechovova, Schillerova či Lessingova. Uváděly se ale také hry napsané v ghettu, např. hra Marionety PETERA KIENA či Kolumbův úspěch OTTO BRODA.

Stejně důležitý jako činohra byl v ghettu kabaret, obzvláště oblíbený byl německý kabaret Kolotoč Kurta Gerrona. V parodických vystoupeních, ironizujících zprávách a kousavých satirických skečích se skrytě odrážela trpká pravda o životě v ghettu. Herci v kabaretu samozřejmě mohli pouze naznačit, co by byli rádi vyslovili; nebezpečí, že bude člověk následujícího dne přidělen k transportu na východ, bylo obrovské. Vězni tábora toužící také po kulturním vyžití ovšem rozuměli skrytému smyslu těchto textů, které je posilovaly a dodávaly jim naději tvář v tvář otřesné realitě.

Velkou odezvu měly v ghettu přednášky. Vysoce kvalifikovaní vědci, filozofové, teologové, právníci, lékaři a technici nabízeli takové množství přednášek, s jakým se člověk někdy neshledal ani ve velkoměstě. Jen v letech 1942 až 1944 proslovili členové skupiny „PHILIPP MANES“ přes 500 přednášek, celkem mezi lety 1942 a 1945 proslovilo před pozorným publikem více než 500 řečníků 2280 přednášek. Témata se probírala v odborných kroužcích, pracovních skupinách, a dokonce i v seminářích.

Věznům byla k dispozici také táborová knihovna, která sestávala z knih zabavených lidem z přicházejících transportů.

Uvěznění malíři museli oficiálně ilustrovat zprávy Rady starších určené německému vedení koncentračního tábora, tajně ovšem tvořili realistické kresby zobrazující hrůzu a bídu obyvatel tábora a jejich příbytků, bezmoc starců, nemocných a postižených.

Poté co byly tyto kresby propašovány z tábora ven, objevilo je v Praze gestapo. Nato byla většina umělců z Terezína deportována do vyhlazovacího tábora Osvětim.

Koncentračním táborem prošlo mezi lety 1941 a 1945 na 140 000 Židů, z nichž přibližně pouze 30 000 přežilo.

Theater, Vorträge, weitere kulturelle Aktivitäten / Divadla, přednášky, další kulturní aktivity

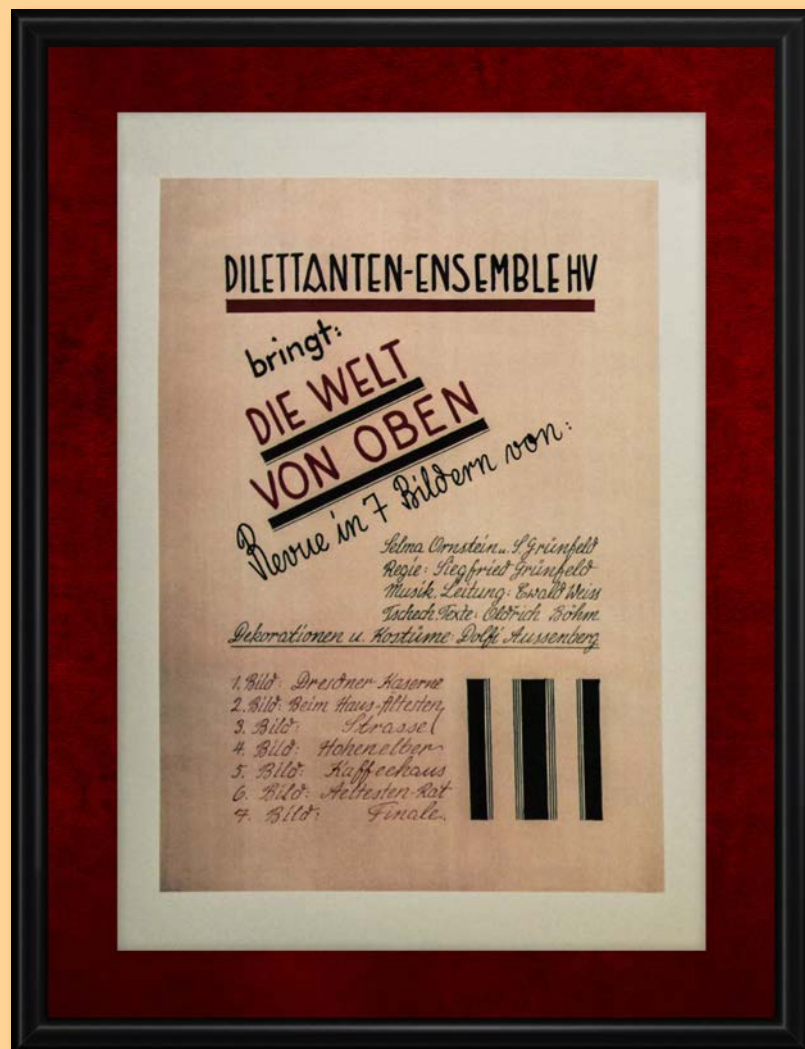
Alles mit Musik / Všechno s hudbou

Der Schauspieler, Regisseur und Kabarettist Hans Hofer war bereits 1941 nach Theresienstadt gekommen. Seine Revuen bestanden aus kurzen Sketchen, komischen Einlagen und Liedern. Er überlebte Auschwitz und Kaufering und übersiedelte nach Rostock. Wolfgang Lederer, der musikalische Leiter der Revue, überlebte ebenfalls und ging zurück nach Prag. / Herec, režisér a kabaretní umělec Hans Hofer přišel do Terezína už v roce 1941. Jeho revuální výstupy sestávaly z krátkých skečů, komických scének a písniček. Přežil Osvětim a Kaufering a žil po válce v Rostocku. Wolfgang Lederer, hudební vedoucí této revue, také přežil a vrátil se do Prahy.

Morgan-Revue / Morganova revue

Mit den lustigen Inszenierungen seiner Revue ließ Ernst Morgan die Häftlinge das tägliche Elend vorübergehend vergessen. Auch er kam später in Auschwitz um. / Díky veselým inscenacím revue Ernsta Morgana mohli vězni snad alespoň na pár okamžiků zapomenout na všednodenní utrpení v táboře. Také on později zahynul v Osvětimi.

Die Welt von oben / Svět seshora

Diese Revue bot den Zuschauern komische Darbietungen, die ihr Alltagsleben im Lager verzerrt widerspiegeln. / Tato revue nabízela divákům komické výstupy, které skrytě zobrazovaly všednodenní život v táboře.

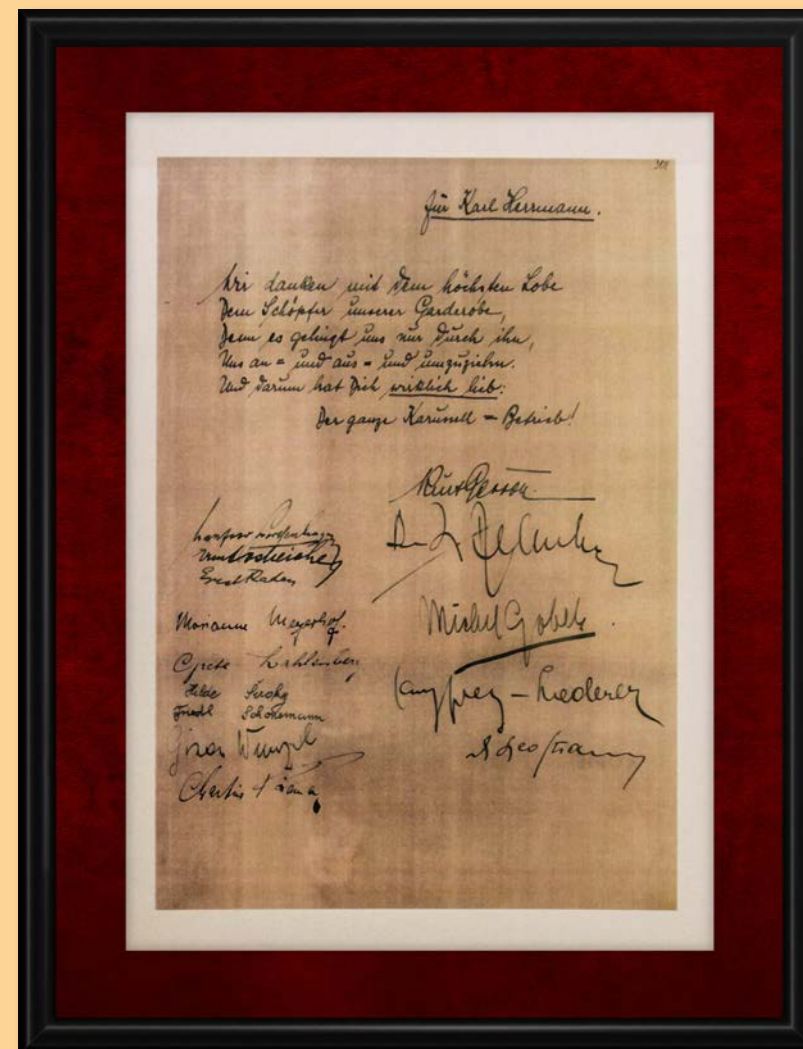
Bunte Gruppe / Pestrá skupina

Der Jurist Dr. Kurt Brammer dirigierte im Ghetto wiederholt kleine Orchester. Sein Leben endete im Oktober 1944 im Gas in Auschwitz. Richard Goldschmidt leitete als Conférencier verschiedene Kabaretts im Lager. 1942 kam er in das KZ Treblinka, von wo aus ihm die Flucht gelang. / Právník Dr. Kurt Brammer v ghettu opakovaně dirigoval malé orchestry. Byl zavražděn v říjnu 1944 v plynové komoře v Osvětimi. Richard Goldschmidt vedl coby konferenciér v táboře několik kabaretů. V roce 1942 byl poslán do koncentračního tábora Treblinka, odkud se mu podařilo uprchnout.

Kurt Gerrons Karussell / Kolotoč Kurta Gerrona

„Karussell“ unter der Regie von Kurt Gerron war das beliebteste Kabarett im Ghetto. Gerron, ein Max-Reinhardt-Schüler, hatte sich in seiner Berliner Zeit große Verdienste erworben, unter anderem durch seine herausragende Leistung in dem Film „Der blaue Engel“. Im Lager war er auch als Theater- und Filmregisseur tätig. Am 28. Oktober 1944 wurde Kurt Gerron mit dem letzten Transport nach Auschwitz deportiert und dort umgebracht. / „Kolotoč“ v režii Kurta Gerrona byl nejoblíbenější kabaret v ghettu. Tento žák Maxe Reinhardta si vydobyl během svého berlínského působení velké zásluhy, mj. díky vynikajícímu výkonu ve filmu „Modrý anděl“. V táboře působil také jako divadelní a filmový režisér. 28. října 1944 byl Kurt Gerron deportován posledním transportem do Osvětimi a tam následně zavražděn.

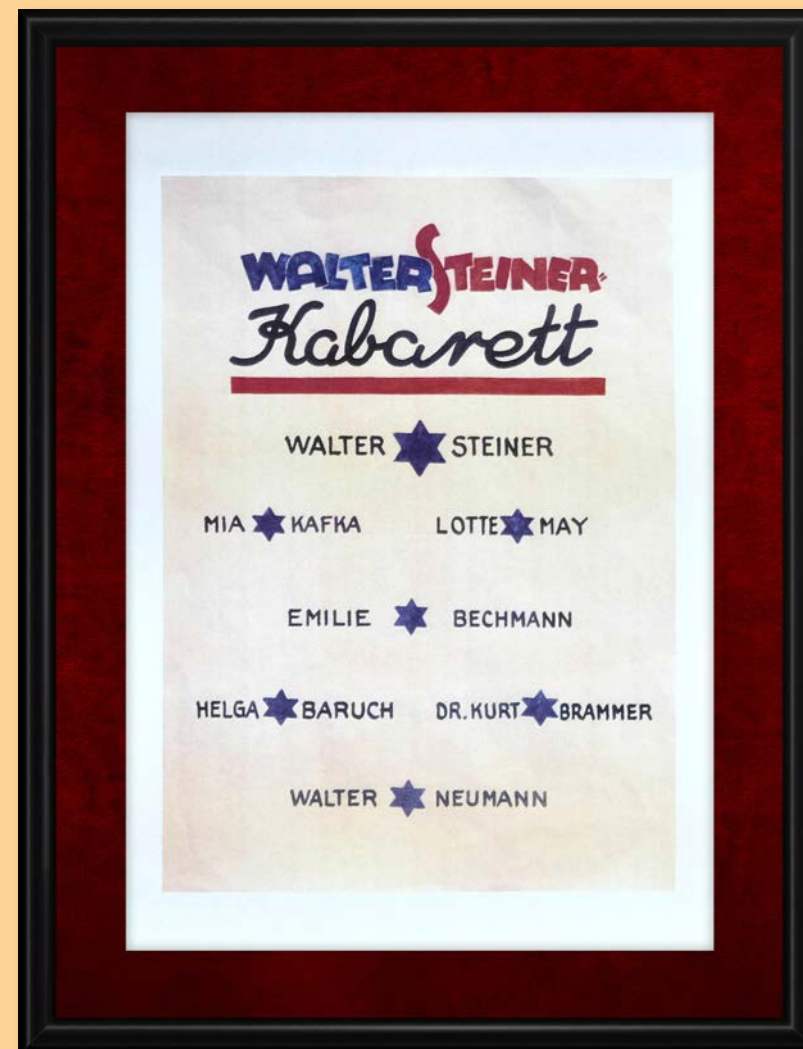
für Karl Herrmann / Karlu Herrmannovi

Von der großen Gruppe der Künstler dankten 14 besonders aktive aus dem Karussell-Betrieb Karl Herrmann für dessen allseitige Hilfe. / Z velké skupiny umělců poděkovalo 14 obzvláště aktivních členů „Kolotoče“ Karlu Herrmannovi za jeho všestrannou pomoc.

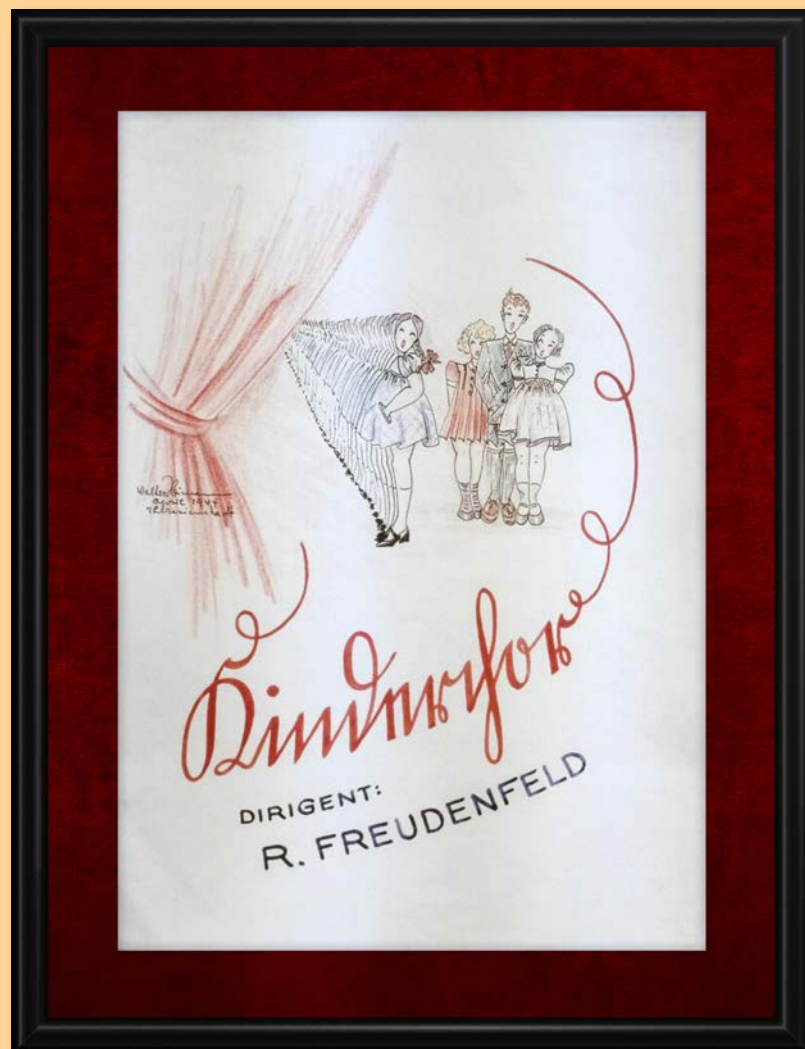
Torn Kabarett / Tornův kabaret

Alle Formen des Humors wurden in den Darbietungen des Torn Kabarets dargebracht. Dabei wirkte Egon Torn sowohl als Autor als auch als Vortragender und Darsteller. / Při výstupech Tornova kabaretu bylo možné shlédnout různé druhy humorných scének. Egon Torn byl činný jako autor, ale také jako přednášející a herec.

Walter Steiner Kabarett / Kabaret Waltera Steinera

Der Gründer des Walter Steiner Kabarets war mit einem der ersten Transporte aus Prag nach Theresienstadt gekommen. Er hielt Szenen aus dem Leben im Ghetto fest, zum Beispiel in dem Gedicht „Ohne Butter, ohne Eier“. Am 1. Oktober 1944 wurde er nach Auschwitz in den Tod geschickt. / Zakladatel kabaretu přišel do Terezína v jednom z prvních transportů z Prahy. Ve svých scénkách zachycoval život v táboře, např. v básni „Bez vajec a bez másla“. 1. října 1944 byl poslán na smrt do koncentračního tábora Osvětim.

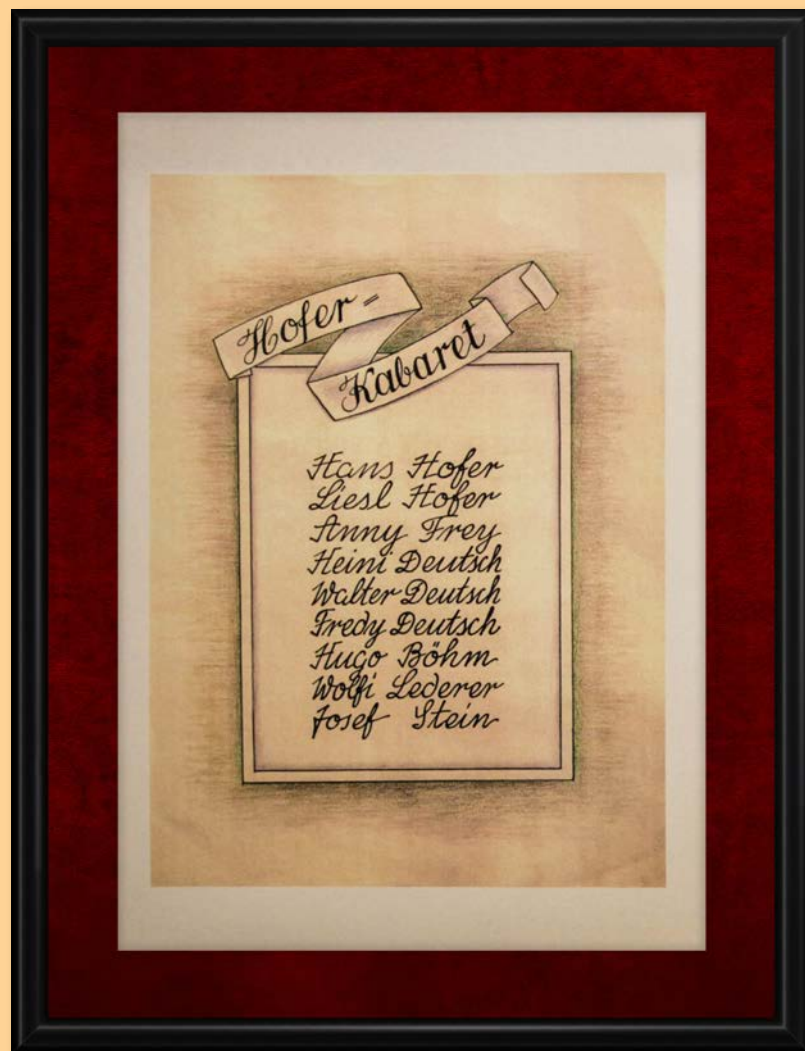
Kinderchor / Dětský sbor

Der Kinderchor musste immer wieder neu besetzt werden, da Kinder, die mitgesungen hatten, ins Vernichtungslager deportiert worden waren. Der Dirigent Rudolf Freudenfeld dirigierte im Ghetto auch die Kinderoper „Brundibar“ von Hans Krása. Freudenfeld überlebte und kehrte nach Prag zurück. / Dětský sbor musel být opakovaně nově obsazován, protože děti, které v něm zpívaly, byly pravidelně posílány do vyhlazovacích táborů. Dirigent Rudolf Freudenfeld uvedl v ghettu také dětskou operu „Brundibár“ Hanse Krásy. Freudenfeld přežil a vrátil se do Prahy.

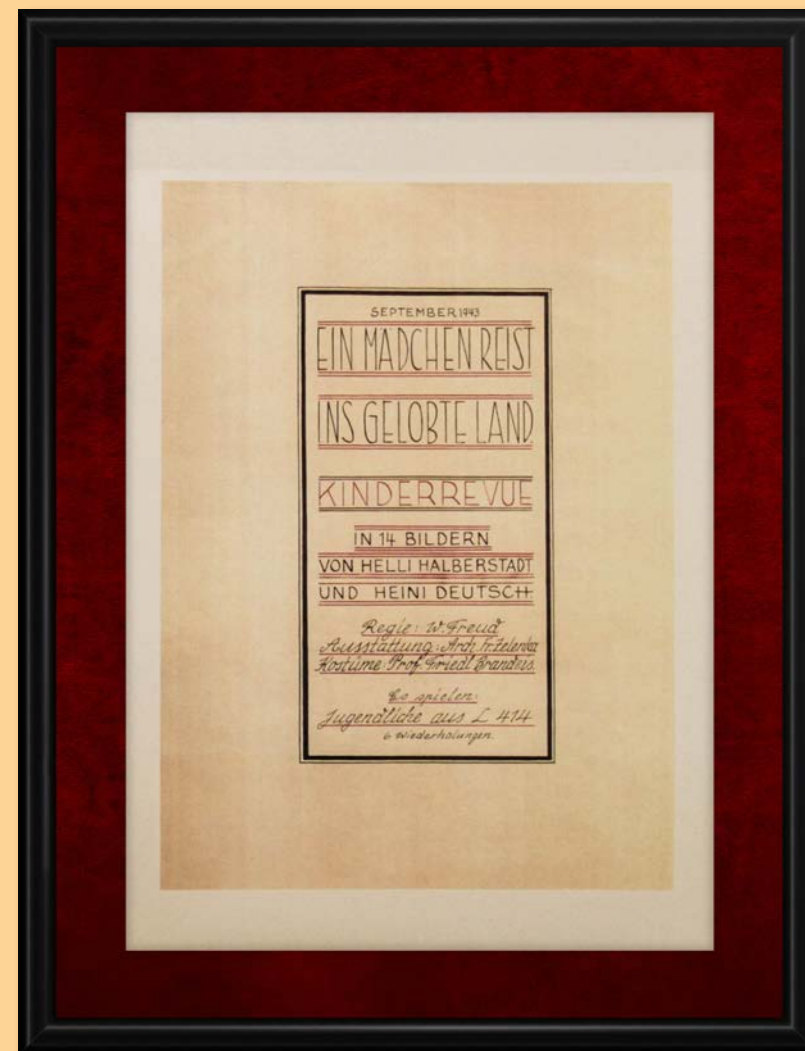
Emil und die Detektive / Emil a detektivové

Sowohl die jugendlichen Darsteller als auch die Zuschauer dieser Aufführung waren vom Spiel begeistert. Der Ausstatter Walter Freud trat auch als Verfasser einer Revue im Lager hervor. Ende September 1944 wurde er in Auschwitz ermordet. Der Komponist Leo Schleim war 1943 aus Prag nach Theresienstadt deportiert worden. Sein Leben endete ebenfalls in Auschwitz. / Jak mladí herci, tak i diváci tohoto představení byli hrou nadšeni. Autor výpravy Walter Freud byl také autorem jednoho revuálního vystoupení v táboře. Na konci září 1944 byl zavražděn v Osvětimi. Skladatel Leo Schleim byl do Terezína deportován v roce 1943 z Prahy. Jeho život byl násilně ukončen také v Osvětimi.

Hofer-Kabarett / Hoferův kabaret

Hans Hofer bot in seinem Kabarett zusammen mit seiner Frau Liesl und weiteren Künstlern bunte Vorstellungen, die den Alltag im Lager widerspiegelten. / Se svou ženou Liesl a dalšími umělci předváděl Hans Hofer ve svém kabaretu pestré scénky, v nichž se odrážel život v táboře.

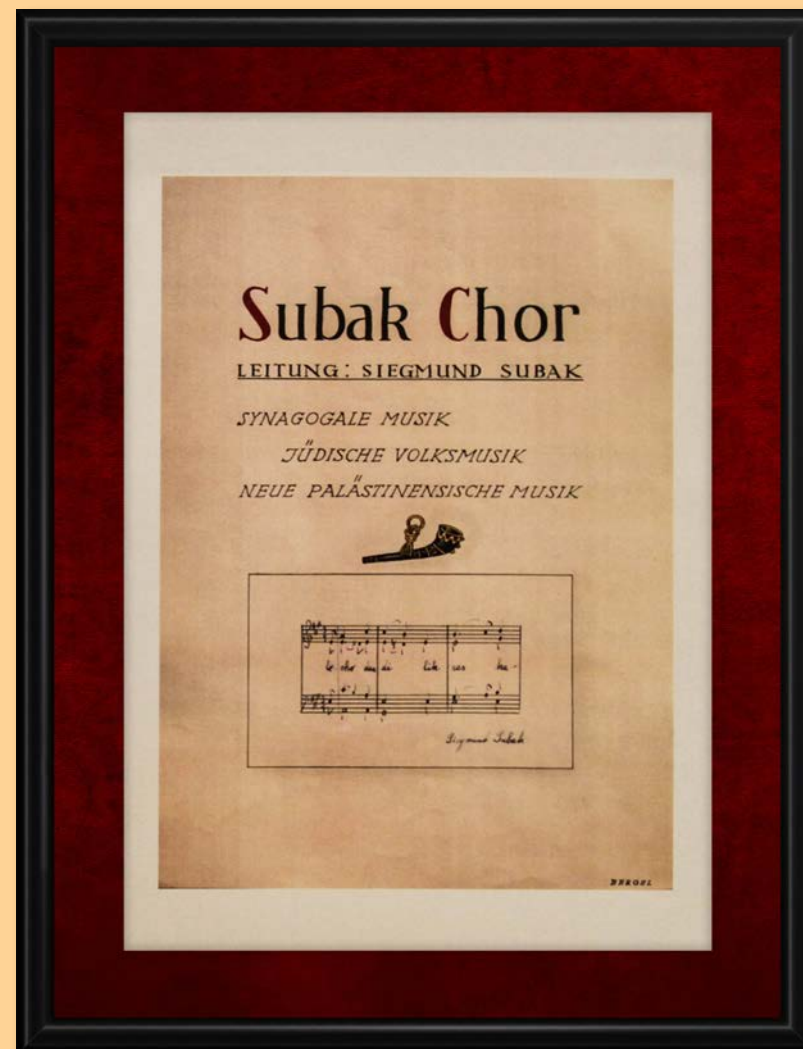
Ein Mädchen reist ins gelobte Land / Jak jedna dívka šla do země zaslíbené

In dieser Kinderrevue wurde den jungen Zuschauern ein ideales Bild von Palästina übermittelt. Die meisten von ihnen entwickelten den Wunsch, nach ihrer Befreiung nach Palästina auszuwandern, die wenigsten aber erlebten überhaupt die Befreiung. / V tomto revuálním představení pro děti byl mladým divákům zprostředkován idealizovaný obraz Palestiny. Většina těchto diváků toužila po osvobození do Palestiny vycestovat, jen malá část z nich se ovšem dočkala alespoň osvobození.

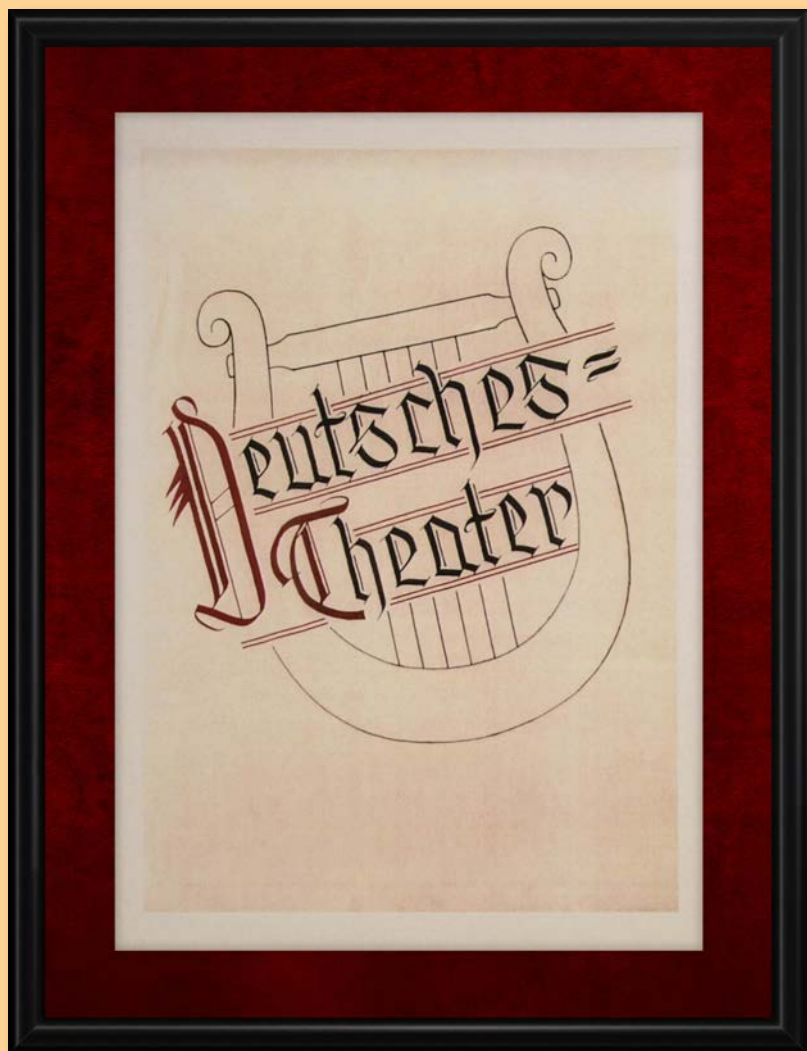
Jiddische Bühne / Divadlo jidiš

Eugen Weiß und die tschechische Schauspielerin Irena Dodal, die 1945 in die Schweiz abgeschoben wurde, inszenierten Aufführungen der Jiddischen Bühne, da die älteren Häftlinge im Ghetto zum Teil noch Jiddisch miteinander sprachen. / Eugen Weiß a česká herečka Irena Dodalová, která byla roku 1945 odsunuta do Švýcarska, v Terezíně inscenovali představení Divadla jidiš, starší vězňové v ghetu spolu totiž ještě zčásti mluvili tímto jazykem.

Subak Chor / Sbor Subak

Durch die Mitwirkung im Subak Chor fanden besonders jüngere Sänger und Sängerinnen im Lager Zugang zu jüdischer Musik. / Díky zpěvu ve sboru Subak měli především mladší zpěváci a zpěvačky v táboře přístup k židovské hudbě.

Deutsches Theater / Německé divadlo

Für die Theateraufführungen — wie für alle anderen kulturellen Veranstaltungen — gab es im Ghetto keine besonderen Räumlichkeiten. Gespielt wurde in Kellern, auf Dachböden, auf Höfen oder in bewohnten Räumen. / Pro divadelní představení — jakož i pro všechny ostatní kulturní aktivity — v ghettu neexistovaly speciální prostory. Hráló se po sklepech, na půdách, na dvorcích nebo v obytných prostorách.

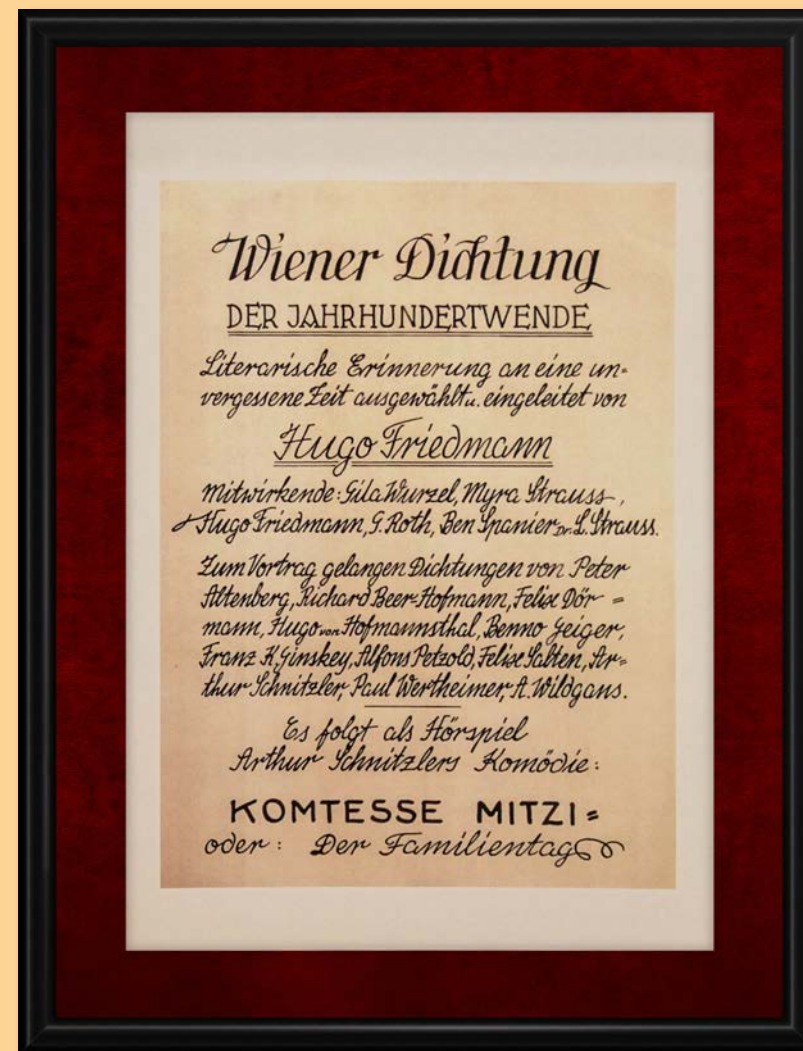

Jiddisches Theater / Divadlo jidiš

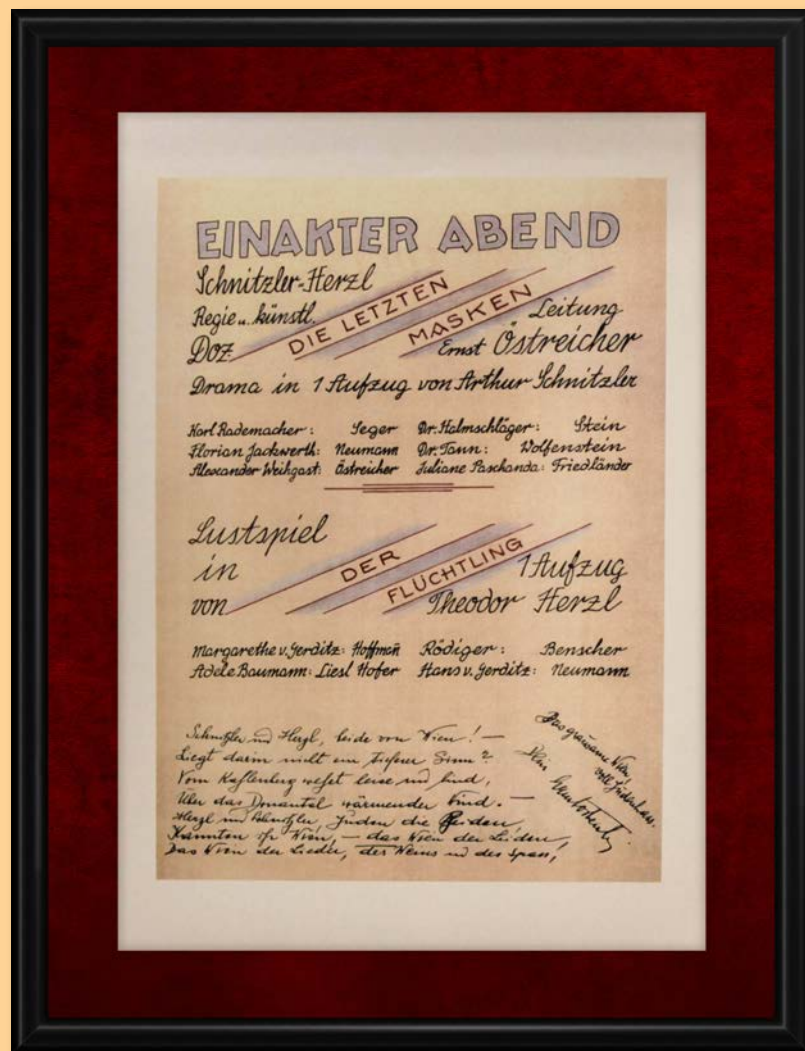
Romantische Dichtungen / Romantické básně

Dieser Rezitationsabend war eine der ersten Veranstaltungen, nach den letzten Transporten nach Auschwitz im Oktober 1944. Frau Dr. Merzbach engagierte sich fortan mit ihrem Mann und ihrer Tochter bei der kulturellen Betreuung der Lagerinsassen. / Tento recitační večer byl jednou z prvních kulturních akcí po posledních transportech do Osvětimi v říjnu 1944. Paní Dr. Merzbachová se od této chvíle angažovala se svým mužem a svou dcerou v kulturních záležitostech obyvatel tábora.

Wiener Dichtung / Vídeňská literatura

An der von Hugo Friedmann zusammengestellten „Literarischen Erinnerung“ beteiligten sich u. a. die aus Wien stammende Sängerin Gisa Wurzel und die Kabarettistin Myra Strauss. Sie endete zusammen mit ihrem Ehemann Leo Strauss, dem Komponisten des „Theresienstädter Lieds“ in Auschwitz. / „Literárního vzpomínání“ sestaveného Hugo Friedmannem se účastnili mj. vídeňská pěvkyně Gisa Wurzelová a kabaretní umělkyně Myra Straussová. Život její i jejího manžela Leo Strausse, hudebníka a autora „Tereziňské písně“, byl násilně ukončen v Osvětimi.

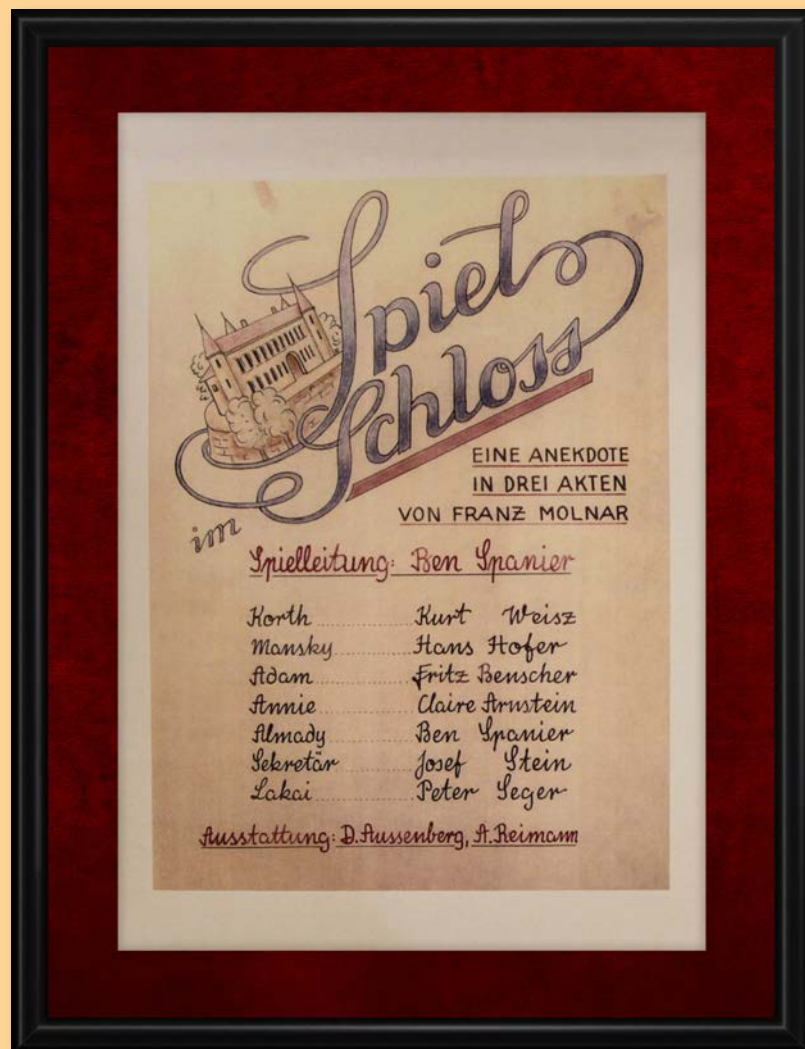
Einakter Abend / Večer jednoaktovek

Ernst Östreich, der künstlerische Leiter dieser Veranstaltung, überlebte in Theresienstadt und ging 1945 nach Prag. In seinem untenstehenden Kommentar spiegelt sich seine Liebe zu Wien, aber auch das schreckliche Erlebnis der Judenverfolgung. / Ernst Östreich, umělecký vedoucí tohoto představení, přežil Terezín a odešel v roce 1945 do Prahy. V poznámce na plakátu vpravo dole se odráží jeho láska k Vídni, ale také traumatické zážitky pronásledování Židů.

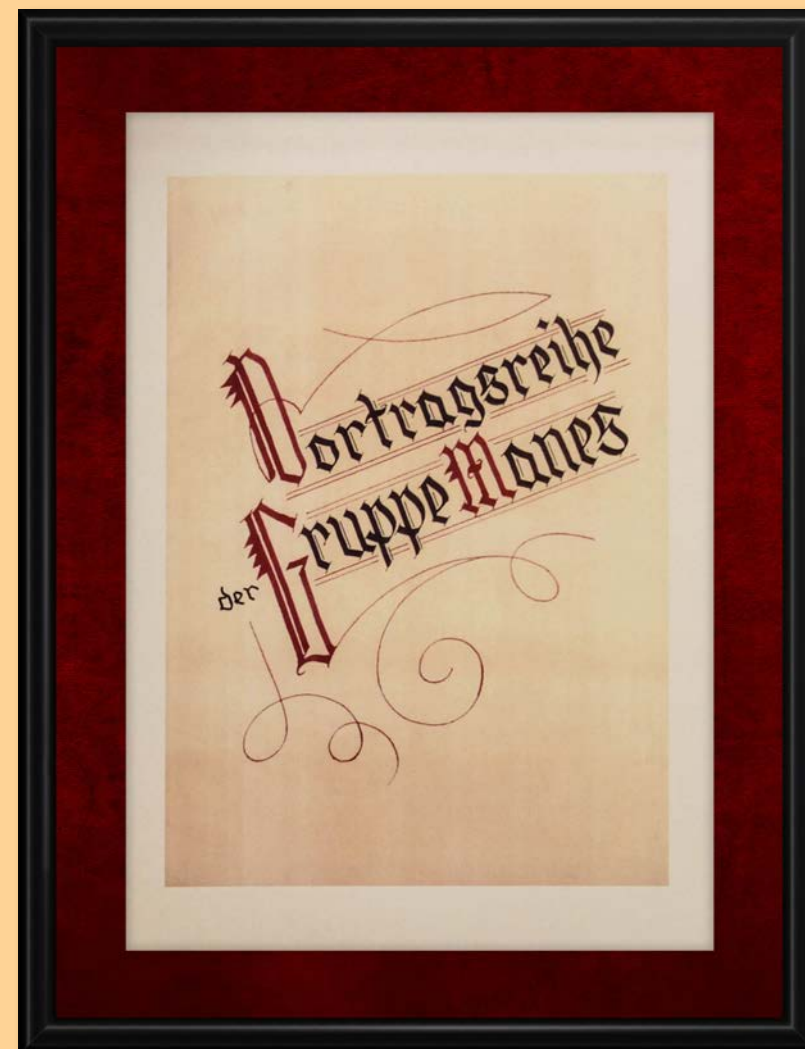
Der Schlachtenlenker / Vojevůdce

Die Aufführung dieser Komödie von G. B. Shaw leitete Dr. Hans Kaufmann. Er überlebte in Theresienstadt. Kurt Weiß, der für seine Darstellung des Napoleon eine gute Kritik erntete, wurde im Oktober 1944 in Auschwitz umgebracht. / Uvedení této komedie G. B. Shawa nastudoval Dr. Hans Kaufmann. Podařilo se mu Terezín přežít. Kurt Weiß, který za ztvárnění role Napoleona sklídl pozitivní kritiku, byl v říjnu 1944 zavražděn v Osvětimi.

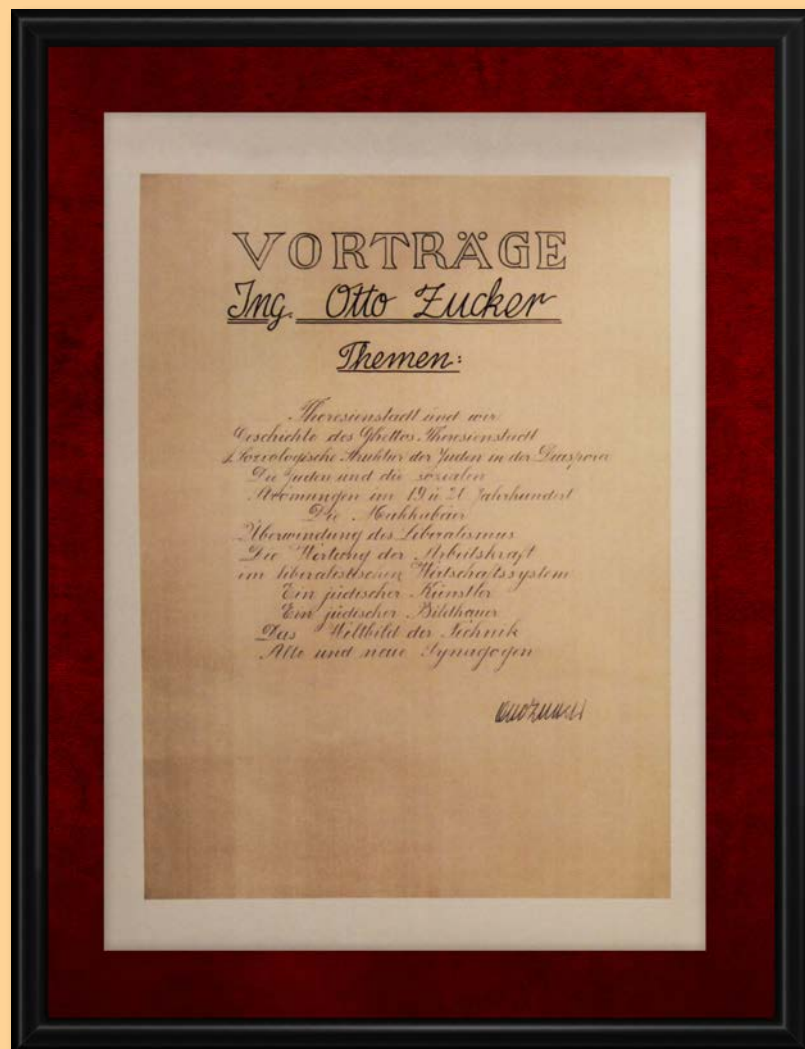
Spiel im Schloß / Hra v zámku

Der Spielleiter dieser Aufführung, Ben Spanier, war vor seiner Deportation nach Theresienstadt Lehrer an der Frankfurter Schauspielschule. 1944 wurde er in Auschwitz ermordet. / Umělecký vedoucí tohoto představení, Ben Spanier, byl před deportací do Terezína učitelem na Frankfurtské herecké škole. V roce 1944 byl zavražděn v Osvětimi.

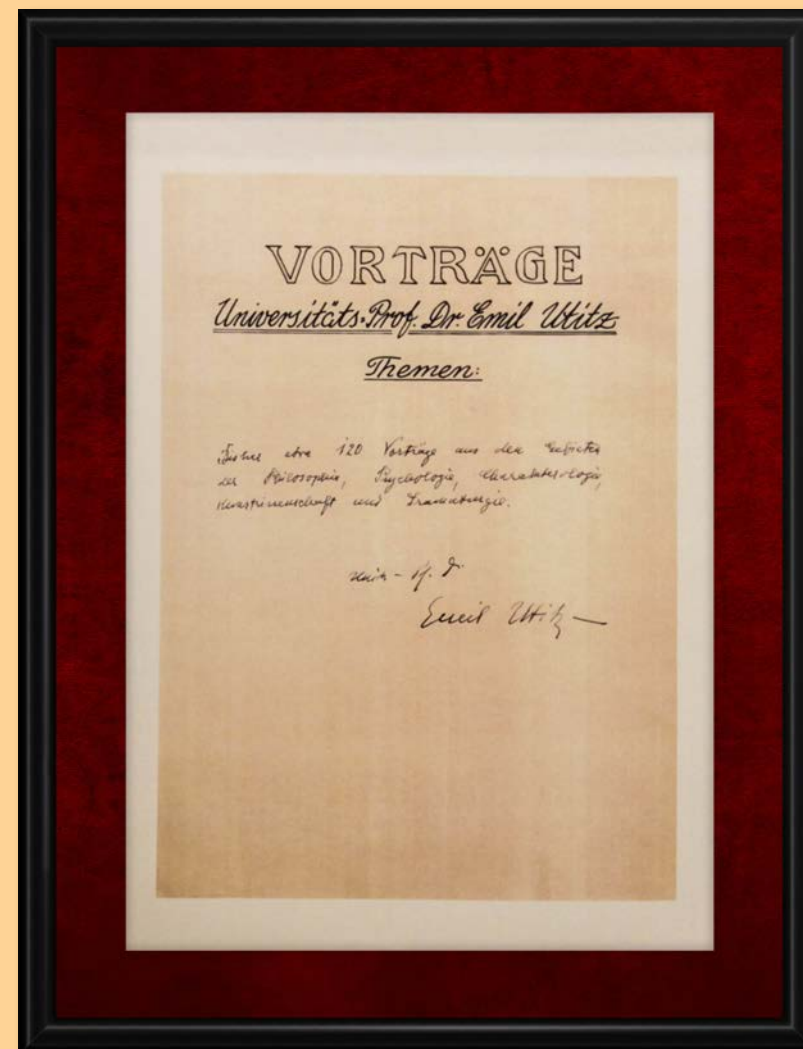
Gruppe Manes / Skupina Manes

Der auf kulturellem Gebiet im Ghetto besonders aktive Philipp Manes erfasste in seiner Zusammenstellung von September 1942 bis zu seiner Deportation nach Auschwitz im Jahre 1944 mehr als 500 Vorträge mit geschichtswissenschaftlichen, theologischen und literarischen Themen. / Philipp Manes, velmi aktivní v kulturním životě ghetta, uspořádal od září 1942 až do své deportace do Osvětimi v roce 1944 více než 500 vědeckých přednášek na historická, teologická a literární témata.

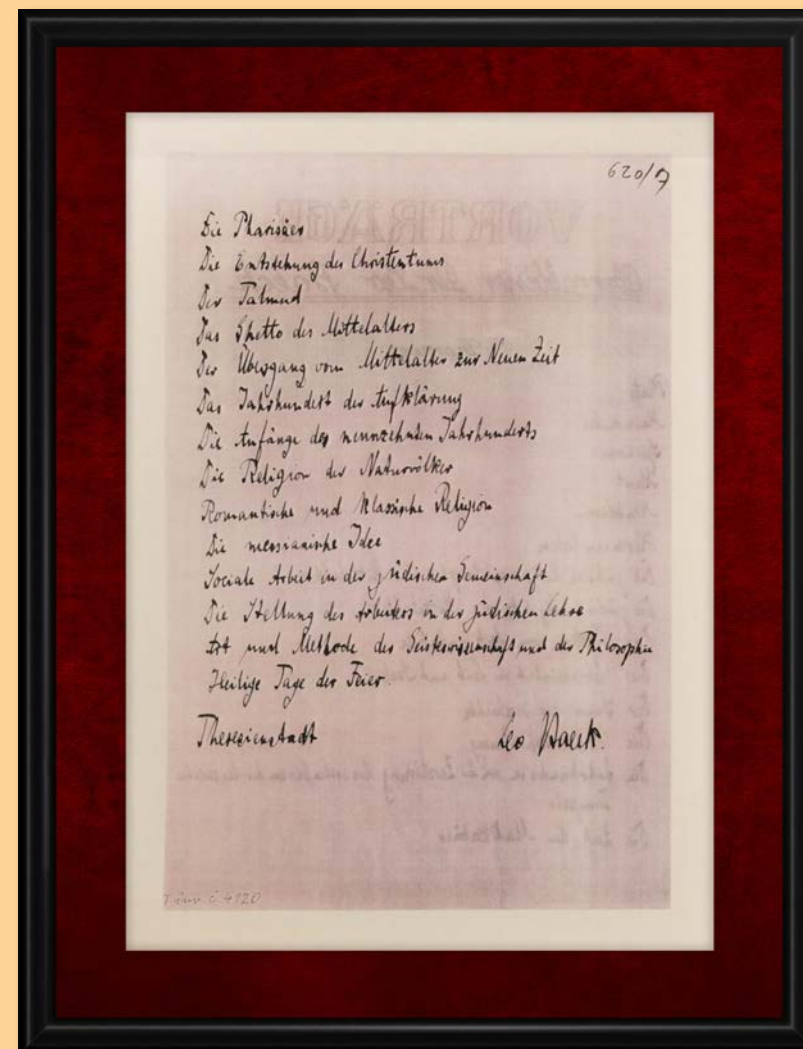
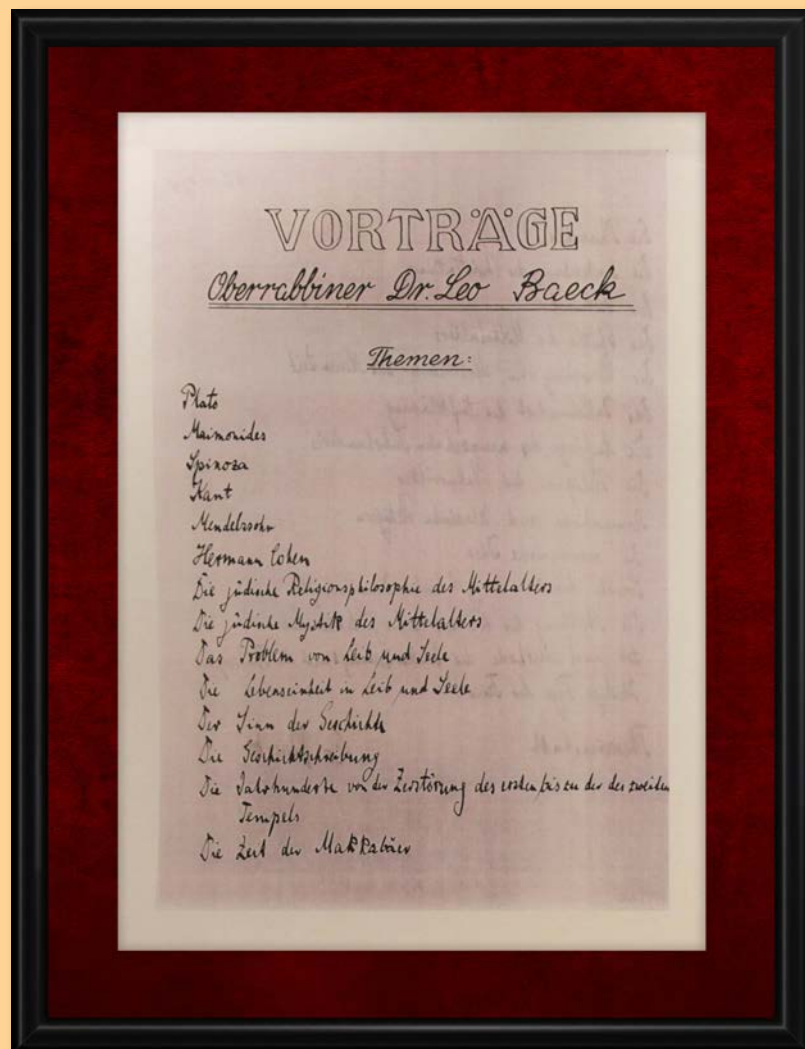
Vorträge Ing. Otto Zucker / Přednášky Ing. Otto Zuckera

Ingenieur Otto Zucker war in Theresienstadt Mitglied des Ältestenrates und stellvertretender Judenältester. Bekannt war er auch als Geiger. Ende Oktober 1944 wurde er in Auschwitz ermordet. / Inženýr Otto Zucker byl v Terezíně členem Rady starších a zástupce představitele židovské samosprávy v ghettu. Byl známý také jako houslista. Koncem října 1944 byl zavražděn v Osvětimi.

Vorträge Universitätsprofessor Dr. Emil Utitz / Přednášky univerzitního profesora Dr. Emila Utitze

Dr. Emil Utitz war vor seiner Deportation nach Theresienstadt Professor der Psychologie an den Universitäten Rostock, Halle und Prag. Im Ghetto war er Leiter der Lagerbibliothek. Er überlebte Theresienstadt und starb 1956 in Jena. / Dr. Emil Utitz byl před deportací do Terezína profesorem psychologie na univerzitách v Rostocku, Halle a Praze. V ghettu byl vedoucím táborové knihovny. Terezín přežil a zemřel v Jeně v roce 1956.

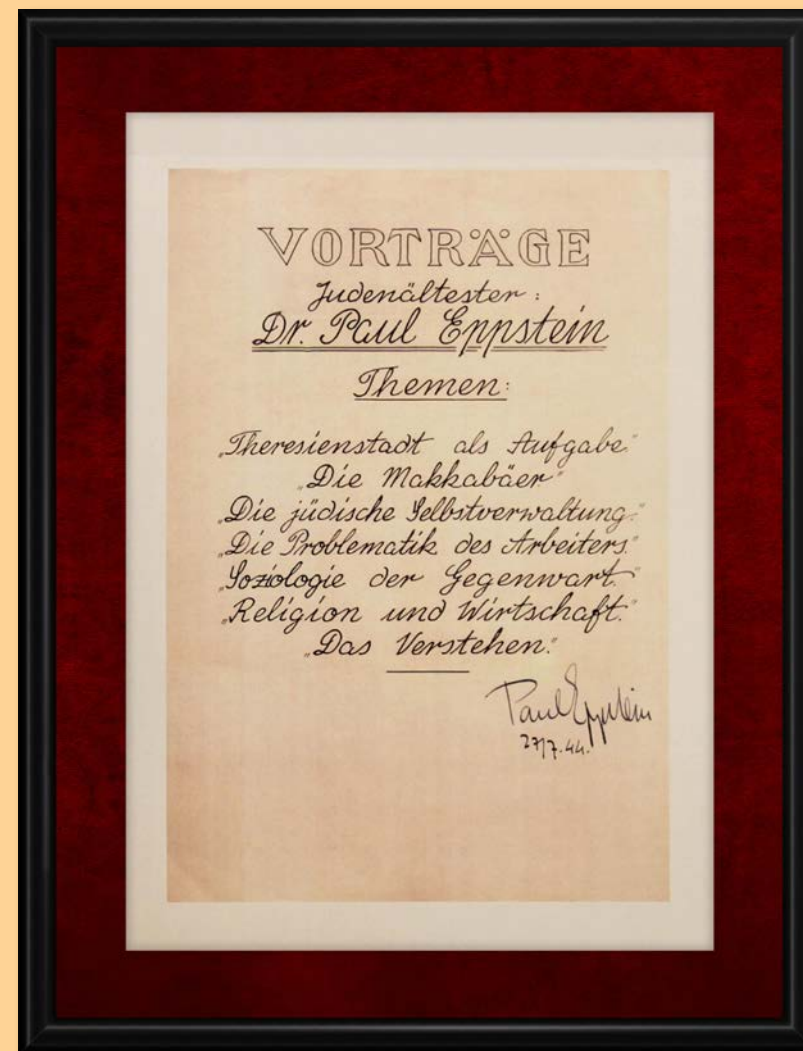
Vorträge Oberrabbiner Dr. Leo Baeck / Přednášky vrchního rabína Dr. Leo Baecka

Obwohl siebzigjährig beteiligte sich der prominente Oberrabbiner Leo Baeck aus Berlin, eine der führenden Gestalten des deutschen Judentums, am inneren Widerstand durch Predigten und Vorträge, deren Themenvielfalt eine Vorstellung vom kulturellen Leben im Lager vermittelt. Anders als seine Schwestern überlebte Baeck und ließ sich nach der Befreiung in London nieder, wo er 1956 starb. / I přes svůj vysoký věk (70 let) se prominentní vrchní rabin Leo Baeck z Berlína, jedna z vůdčích postav německého židovstva, účastnil vnitřního odboje pomocí kázání a přednášek, jejichž tematická šíře nám umožňuje učinit si obraz o kulturním životě v táboře. Jeho sestry pobyt v Terezíně nepřežily, on sám se po osvobození usadil v Londýně, kde roku 1956 zemřel.

Lagerbibliothek / Knihovna v táboře

In der Lagerbibliothek befanden sich zeitweise mehr als 180.000 Bände, die von den Häftlingen ausgeliehen werden durften. Alle Altersgruppen machten davon regen Gebrauch. / V táborové knihovně bylo přechodně i více než 180 000 svazků, které si vězňové směli půjčovat. Využívaly toho hojně všechny věkové skupiny.

Vorträge des Judenältesten Dr. Paul Eppstein / Přednášky vedoucího představitele židovské samosprávy ghetta Dr. Paula Eppsteina

Dr. Paul Eppstein war von 1934 bis 1938 Vorsitzender des Reichsausschusses der jüdischen Jugendverbände in Berlin. 1943 wurde er Judenältester im Ghetto. Am 8. September 1944 wurde er in der Kleinen Festung Theresienstadt ermordet. / Dr. Paul Eppstein byl v letech 1934 až 1938 představeným Říšského výboru židovských svazů v Berlíně. V roce 1943 se stal představitelem židovské samosprávy ghetta Terezín. 8. září 1944 byl zavražděn v Malé pevnosti Terezín.

Kinderoper „Brundibár“ / Dětská opera „Brundibár“

Finale der Kinderoper „Brundibár“. Die Aufnahme stammt aus dem Propaganda-Film „Theresienstadt. Dokumentarfilm aus dem jüdischen Siedlungsgebiet“, der im August und September 1944 in Theresienstadt gedreht wurde. / Finále dětské opery „Brundibár“. Snímek pochází z propagandistického filmu „Terezín. Dokumentární film z židovského sídelního území“, který se v Terezíně natáčel v srpnu a září 1944.

Der Transport / Transport

Der Transport auf dem Weg vom Bahnhof Bauschowitz/Bohušovice nach Theresienstadt. / Transport na cestě z nádraží v Bohušovicích do Terezína.

Der Weg zur Sammelstelle / Cesta ke sběrnému místu

Der Weg mit dem Gepäck zur Sammelstelle. Das Gepäck durfte höchstens 50 kg wiegen. /
Cesta se zavazadly ke sběrnému místu. Zavazadla směla vážit maximálně 50 kilogramů.

Gedenkstätte Theresienstadt – Infobroschüre /
Památník Terezín – Informační brožura

Lageplan des Ghettos Theresienstadt /
Plánek ghetta Terezín